НОВІ ДНІ

Березень 1960,

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Олександрів Борис — Поезії 1
Кукуруза П. — Спиридон Черкасенко 3
Черкасенко С. — Тарас Шевченко 3
Мартич Юхим — Шевченківський Бульвар 4
Гуменна Докія — Реабілітація відьми 7
Волиняк П. — Світовий конгрес вільних українців 14
Ворскло Віра — Дві поезії 16
Костенко Ліна — Я виростала у садах 16
Первомайський Л. — Русокоса 16
Ларда В. — "Стоїть гора високая" 17
Хосе Асунсіон Сільва — Ноктюрн 18
Дубина В. — Михайлові Ситникові 18
Фоменко М. — Черговий мистецький осяг 19
Недзвезький М. — Концерт Руслани Антонович 21
Химич М. — Нікопольський манганорудний басейн 28

Рецензії. Листування. Дописи.

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Березень в Україні.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ

Завертайло Данило, Чікаго, США 5
Плевако Петро, Париж, Франція 3
Павлюк Л., Ошава, Онт., Канада 3
Даниленко І., Клементон, США 3
Новохацький Яків, Чікаго, США 2
Маслюк Г., Сефтон, Австралія 2
Романовська Олена, Міннеаполіс, США 1
Ж. Г., Гінсдейл, Ілл., США 1

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: $ 3.50, піврічна $ 2.00
США — річна: $ 4.00, — піврічна: $ 2.50 амер.
Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).
Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:
A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd. London, W. 11, England
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:
S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide, South Australia
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Аргентині:
"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26), Buenos Aires, Argentina
Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.
Editor: Petro Wolyniak.
Address:
187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

Сачківський Д., Торонто, Канада 1
Васильченко Ніна, Солт Лейк Сіти, США 1
Енгель Адам, Річмонд Гілл, США 1
Літинський В., Белроз, Австралія 1
Михайлова Л., Сант Кілда, Австралія 1
Білоцерківський А., Монтреаль, Канада 1
Симаговська Катерина, Ошава, Канада 1
Єрмоленко Валентина, Міннеаполіс, США 1
Ворон М., Келгари, Альта, Канада 1
о. прот. Л. Форостівський, Елмора, США 1
Драч Віра, Трентон, США 1
Менжега Люба, Міннеаполіс, США 1
Куриленко О., Бурвуд, Австралія 1
Юсипчук Ольга, Едмонтон, Канада 1
Добровольська-Гірняк О., Нью-Йорк, США 1
Носяра Д., Ардір, Вікторія, Австралія 1

НА РОЗБУДОВУ ВИДАВНИЦТВА ЖЕРТВУВАЛИ:

Відділ СУЖЕРО, Ошава, Онт., Канада $25.00
Відділ СУЖЕРО, Лашін, Квебек, Канада 10.00
Плевако Петро, Париж, Франція 7.00
Літературно-мистецьке стоваришення "Козуб", Торонто, Канада 7.00
Н. Н., Монтреаль, Квебек, Канада 5.00
Бондар В., Детройт, США 4.00
Васильченко Ніна, Солт Лейк Сіти, Ута, США 3.50
Рудецький В., Чікаго, США 3.00
Передерій С., Монтреаль, Канада 3.00
Зеленська Марія, Річмонд Гіл, США 3.00
В'юн Яків, Чікаго, США 3.00
Гавалешка Юрій, Монтреаль, Канада 2.75
Романовська Олена, Міннеаполіс, США 2.50
Гнідь М., Торонто, Канада 2.00
Бойко Федір, Торонто, Канада 2.00
Дрегер А., Прінц Джордж, Бр. Кол., Канада 2.00
Котик Христина, Балтімора, США 2.00
Татарко П., Рочестер, США 1.50
Ж. Г., Гінсдейл, Ілл., США 1.50
М. І., Торонто, Канада 1.50
Романко Микола, Торонто, Канада 1.50
Логуш Марія, Монтреаль, Канада 1.50
Митроф. прот. В. Слюзар, Монтреаль, Канада 1.50
Шиманський О., Вінніпег, Канада 1.50
Городовенко Анастасія, Монтреаль, Канада 1.50
Курдидик Євген, Торонто, Канада 1.00
Баран М., Чікаго, США 1.00
Кузик О., Пасейк, США 1.00
Голинський Михайло, Торонто, Канада 1.00
Шаблій М., Чікаго, США 1.00
Шанда Петро, Торонто, Канада 1.00
Донченко Федір, Міннеаполіс, США 1.00
Дорошенко М., Нью-Йорк, США 1.00
Ліщина Віра, Торонто, Канада 1.00
Василенко С., Фенікс, Арізона, США 1.00
Фурса С., Детройт, США 1.00
Найда М., Лейквуд, Огайо, США 1.00
Скоп Олександер, Детройт, США 1.00
Лагодюк В., Чікаго, США 1.00
Кулик Антоніна, Міннеаполіс, США 1.00
Сов'як С., Торонто, Канада 0.50
Колісник Іван, Торонто, Канада 0.50

Сердечно дякуємо всім за допомогу!

Редакція

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

Printed by KIEV PRINTERS LIMITED, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., EM. 3-7839, Canada

З недрукованої збірки «Туга за сонцем»

Борис ОЛЕКСАНДРІВ

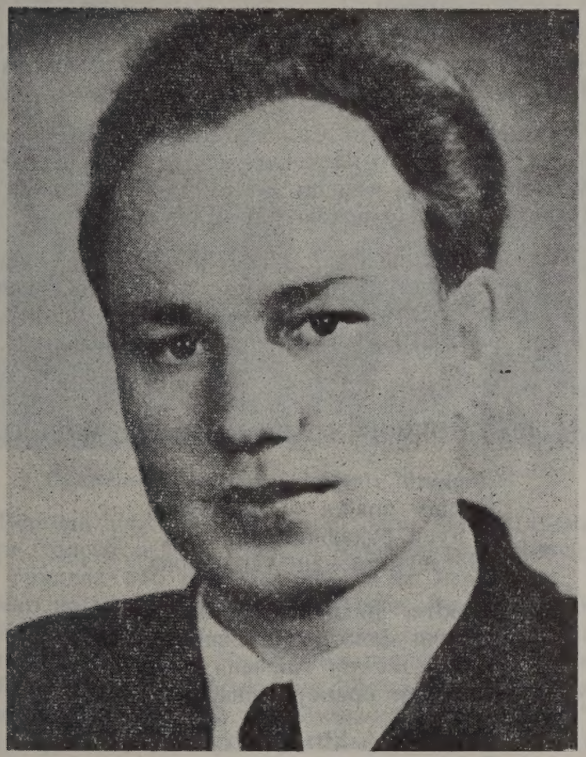

ДРУГОВІ

"Бути, чи не бути — ось питання"...
В. ШЕКСПІР.

Знову хмуре "бути, чи не бути?"
Не віщує втіхи небокрай...
Що ж мені? Долоню простягнути
І в зажурі мовити: "Прощай!?"

Так, не раз у чорні дні тривоги
Я це слово з болем вимовляв.
І тоді — курилися дороги,
Сірий дим з пожариш надлітав...

Десь боїв гримучі перекати,
Рідний сад — у барвах пожару.
Пам'ятаю матір біля хати
І мою зажурену сестру...

Розважав... А серце нило: "Мати!
Чи тебе по бурях віднайду?
Це ж ідуть, щоб знову розпинати,
"Визволяти"" в крові і чаду"...

А тепер — весна. До мого краю
Повертають знову журавлі.
Тільки я сіромою блукаю
По чужій нерадісній землі.

Чи вернусь? Чи знову буревієм
Час розіб'є ніч оцю глуху?
Все мовчить... Лиш тихо вітер віє
Та дроти сумують при шляху...

І на давнє: "бути, чи не бути?"
Тільки хмари стеляться на путь.
Та думки далеко, до Славути
Журавлями синіми пливуть!

В ХВИЛИНУ СМУТКУ

Не гріє сонце на чужині.
Т. ШЕВЧЕНКО.

І таке тут похмуре небо!
І така самота в полях!..
Я хотів би прийти до Тебе,
Та сніги замели мій шлях...

Буду, мабуть, самотнім жити,
Вип'ю келих гіркий до дна.
Бо тебе мені — не замінити,
Бо для мене Ти — лиш одна!

Серце з туги зів'яло наче...
Друже! Гучних пісень не грай,
Бо я чую, як глухо плаче,
Як сумує мій Рідний Край...

Пам'ятаю: вогні навколо,
Дим і зойки від чорних ям...
Сірі круки обсіли поле,
На якому я гравсь хлоп'ям...

***

Знаю: наше щастя не прилине
В юності, у співах солов'я.
Та люблю у зоряні години
Мріяти, немов би ти моя.

Підійди. Нехай у очі гляну —
Чи зігріті радістю вони?
В тебе очі — кольору каштанів,
Київських каштанів восени...

Поверни роки, старий дзигарю,
Не вертай лише пригаслих ран.
Я нераз про тебе довго марю,
Як на луках роси і туман.

Я б хотів, щоб ти і без принуки
Наяву прийшла, не тільки в снах.
Щоб твої ласкаві, теплі руки
На моїх спочили раменах...

Знаю: днів накреслене тривання
Не змінити нам уже ніяк.
Але промінь тужного кохання
Хай горить між нами, наче мак.

Хай лихого видива урочі
Відійдуть, зникаючи за днем.
Щоб завжди, зустрівшись, наші очі
Пломеніли радісним вогнем...

НА МОСТУ

Тут — переливи темної ріки
І вечерова тиша супокою.
І знов кудись пливуть мої думки,
Немов огні над чорною водою.

Десь у туманах — пальми золоті,
Гаряче небо приспаного сходу.
А тут — сніжинки тануть на пальті
І чисті краплі падають у воду.

Уже погасли ниви голубі,
Над берегами — прохолодь і тиша.
А п'яний вітер грає на трубі,
Широковіті ясені колише.

ЗАЖУРЕНА МАТИ

(З творчости білоруського поета А. Салав'я.)

Відірвали, схопили, кудись повели...
Льодовіючі хмари. І відгуки грому.
Чи живе на далекій землі?
І чи прийде додому?

І ночами, і днями — з видна до темна
Чорний жах у сваволі невинних лякає.
І зажурена ходить вона —
Плаче, сина шукає.

А по сонячній нитці із темних висот
Опускається, капле, стікає росина.
— Як знайти? Де зустріти його?
Де зневолили сина?

— Замолчать! — ...І на щоки струмочки лягли
Сліз гарячих... Про муки — ніде і нікому.
Чи живе на далекій землі?
І чи прийде додому?

І здається століттям хвилина одна.
Без кінця над просторами вітер шугає...
У свавіллі кривавім вона
Плаче, сина шукає...

ВНОЧІ

Мерхне пломінь сузір. Ніч Каринтії хмура і темна.
Над вершинами скель нависає холодний туман.
Я не можу заснуть... Точить мозок мій думка таємна,
Чорні крила жалю до пригаслих торкаються ран...

Десь покинутий степ. Там душа моя чайкою плаче,
Половіють жита, наче світлого моря прибій...
У безсонню ночей знову мариться давнє, дитяче,
Сірі пасма доріг виростають в пітьмі голубій...

Знову рідні поля... Бачу милі усміхнені лиця.
"Ти здалеку прийшов? О, ми знаєм, гірка чужина!"
Теплі хвилі несе люба змалку мені Раставиця,
Пахощами садів зустрічає царівна-весна...

На розлогі поля впала позолоть. Стихла робота.
Їду вечірнім селом, до знайомих вітаюсь людей...
Ось і рідний садок, і сестра відчиняє ворота,
Наче пташка мала, припадає мені до грудей...

А коли я вернусь, і на місці дідівської хати
Буде тільки бур'ян, тільки згарища чорні сліди?
Чи поможе мій жаль, і чи серце запрагне відплати?
Мабуть знову піду, хоч не знатиму певно — куди?..

Буду тінню бродить. Сам від себе шукатиму втечі.
Може стріну кого на чужих невідомих шляхах?
Може мати моя, взявши латану торбу на плечі,
У зневірі німій самотою блука по світах?

...Мерхне пломінь сузір. Ніч Каринтії хмура і темна.
Над вершинами скель нависає холодний туман.
Я не можу заснуть... Точить мозок мій думка таємна,
Чорні крила жалю до пекучих торкаються ран...

ВЕРТАЮЧИСЬ З ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ

Дівчино з очима сірими,
Опущу повіки — ти, жива!
У душі ридаючими лірами
Ще звучать мені твої слова.

Паротяг ритмічно, тужно стукає,
Везучи мене у мій північний край.
Наша зустріч ввірвана розлукою,
Смутком припорошена, мов гай.

Відійшли в пітьму полотна Рубенса,
Грецьких ваз і мітів легкий дим...
Все кудись поволі плине, губиться,
Тільки сірі очі — над усим.

В зорі, в серці, в думці кожній ти,
Крізь туман зориш, мов Зодіяк.
Треба,
треба,
треба посерйозніти,
Тільки ти навчи мене вже — як.

БОРИС ОЛЕКСАНДРІВ — сучасний поет і прозаїк, співробітник "Нових Днів", докладнішу згадку про якого ми вже давали в "Нових Днях" ч. 61, за лютий 1955 р. Видав дві друкованих збірки (вірші і проза). Дві нових збірки, а саме збірка поезій "Туга за сонцем", вибір з якої подаємо вище, та збірка прози під назвою "Любов до ближнього" — чекають видавця. Літературна критика (Ю. Клен, Ю. Шерех, І. Качуровський, А. Юриняк, А. Галан та інші) прихильно оцінила творчість Б. Олександрова. Юрій Клен відмітив надзвичайну співучість його поезій, "що нагадує співучість Сосюрину", а Ю. Шерех назвав їх "намистом настроїв". Проїхавши пів-світу, від берегів Дніпра до берегів Онтарійського озера, Б. Олександрів поселився в Канаді, де живе й працює нині.

Редакція.

Спиридон Черкасенко (П. Стах)

(У двадцятиліття його смерти).

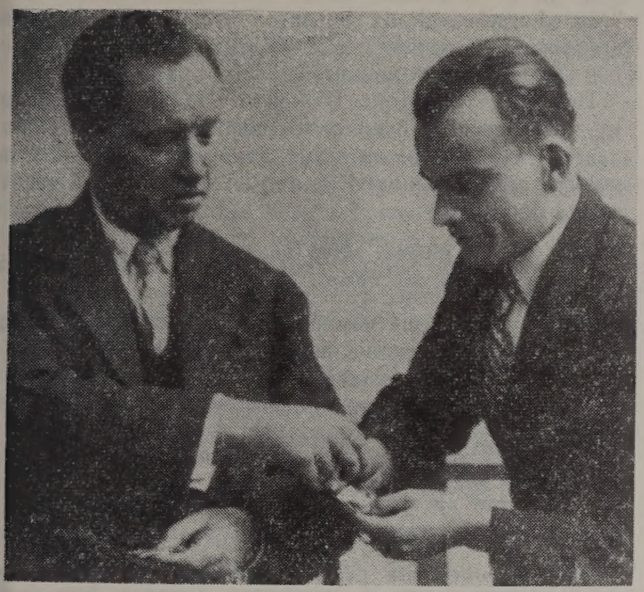

Спиридон Черкасенко (зліва): "Закуримо!"

Відомий український письменник, поет і драматург Спиридон Теодосійович Черкасенко народився 27 грудня 1876 р. в Богодухові на Харківщині, а помер на чужині 8 лютого 1940 р., проживши 64 роки. Його літературна спадщина велика й цінна. З перших творів С. Черкасенка, писаних в Україні, найбільше відомі оповідання "Вони перемогли" та три томи поезій, а з драматичних творів: "Земля", "В старім гнізді" (1907), "Хуртовина" (1908). За цей твір був він звільнений з посади народнього учителя, без права учителювати. Року 1909 С. Черкасенко видав п'єсу "Жарт життя", а 1912 р. "Петро Кирилюк". Особливо відомі в Україні були його п'єси: "Казка старого млина" та "Про що тирса шелестіла". Ці п'єси не сходили з репертуару українських театрів у Києві та в інших містах України. З приходом до влади большевиків всі ці твори були заборонені. Ще відомий С. Черкасенко, як упорядник української граматики та кількох читанок, що були видруковані за української державности у Відні. Однак ці підручники, на жаль, не вспіли виконати свого завдання через окупацію України московськими большевиками.

Ще більшу творчість проявив С. Черкасенко на еміграції. Року 1919 переїхав він з Відня на Карпатську Україну. Оселившись в Ужгороді, дописував до різних місцевих газет і журналів, чим у великій мірі спричинився до культурного й національного освідомлення цього краю.

Та найбільше попрацював С. Черкасенко для дітей та молоді. Особливо багато написав він дитячих п'єс — ("Бідний Лесько", "Вечірній гість", "Нехай живе життя", "Лісові чари", "Сміх", "До світла і волі" та ін.). С. Черкасенкові треба теж завдячувати, що український Пласт збагатився театральною пластовою літературою. Крім цього, є він автором пластового гімну, що його поклав на музику композитор Ярославенко.

Як сама творчість письменника, так і його участь в громадському житті на Закарпатті не подобались чеській владі, що провадила в краю політику послідовної чехізації. В наслідок цього, С. Черкасенко мусів назавжди залишити Закарпаття і переїхати до Чехії. Оселившись в містечку Горні Черкошиці біля Праги, він невтомно працює, дописуючи до української преси. Крім того, пише нові твори, які здебільшого були друковані у Львові. Особливо треба відмітити його тритомовий роман для молоді з козацьких часів — "Пригоди молодого лицаря". Тогочасна критика зарахувала цей роман до найкращих творів для молоді. Слід також відмітити, що недавно вийшов цей роман також у Канаді у вінніпегському видавництві "Клюб Приятелів Української Книжки".

В періоді перебування письменника в Чехії були надруковані такі його драматичні твори: "Еспанський кабальеро Дон Хуан і Розіта", "Северин Наливайко", "Ціна крови", "Коли народ мовчить" та "Отруйні гази професора Кравзе". У видавництві Ю. Тищенка в Празі мали вийти спогади С. Черкасенка про чільних українських громадських, політичних і культурних діячів з доби української державности, з якими довелося авторові зустрічатися, та, на жаль, рукописи ці пропали під час другої світової війни при евакуації видавництва Ю. Тищенка з Праги до Німеччини.

Треба також зазначити, що багато літературних творів С. Черкасенка було надруковано в українській пресі під різними псевдонімами, ініціялами, або зовсім без підпису. Наприклад, в ужгородському видавництві "Уніо" під псевдонімом А. Верховинський вийшли такі його п'єси: "Маруся Верховинка", "Без Бога ні до порога" та "Фабіола".

Зважаючи на те, що надзвичайно цінні праці відомого нашого письменника дуже легко можуть розгубитися, було б добре, щоб наші видавництва зацікавилися цією справою — зібрали й перевидали їх, а тим самим зберегли багату Черкасенкову літературну спадщину.

П. Кукуруза.

Спиридон Черкасенко

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Всесильна Вишнього рука!
Повстала славная людина
В сім'ї простого кріпака —
У бідній хаті селянина...

Свої слова, свій заповіт
В уста їй вклав Ти, милий Боже,
І пролунало на весь світ:
"Святая Правда переможе!

І люди в згоді та добрі
Благословлять її спасенну.
Лишіть же кривду ви мізерну,
Бо сонце стане угорі
І спалить землю осквернену!"

Ужгород, 1925.

Юхим МАРТИЧ

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ БУЛЬВАР

ПОДРУЖЖЯ КУПЧЕНКІВ

В 1929 році велику групу студентів різних київських інститутів було відряджено на ліквідацію неписьменности. Я потрапив на околицю Жовтнівки, в сім'ю старого водогінника Михайла Петровича Купченка і його милої, теж зовсім сивої дружини Марії Тихонівни. Вони не мали дітей, які б підштовхнули своїх батьків взятися за абетку, а характер Михайла Петровича примушував сусідів триматися від нього подалі. Ось і проминули кращі роки життя без книги.

— Отакі були сліпі наші роки, — сказав Купченко, коли я виклав причину, що привела мене в їх дуже охайну кімнатку на першому поверсі зовні непривітного старого будинку. — Нічого не поробиш. Будемо й далі брести навпомацки...

Мої умовляння не вплинули. Марія Тихонівна, добре знаючи вдачу свого чоловіка, не взялася його переконувати.

Але сама з великою і якоюсь юною радістю сіла за буквар.

Двічі на тиждень — у неділю і в середу — я відвідував цю кімнатку на околиці Жовтнівки.

Почалися холодні осінні дощі. Поспішаючи до Купченків, я йшов Бульваром Шевченка, а тоді Брест-Литовським шосе, і змок до рубця. І завжди завдавав багато клопоту господині, коли вона обсушувала біля грубки моє студентське пальтечко. Але ті дві-три години, які присвячував своїй сивій учениці, були для мене радісними. А коли вона заплакала, вперше невпевнено і схвильовано прочитавши слово, яке не вимовляла вже багато років — "мама", мені здалося, що зволожились і мої очі.

Під час навчальних годин Михайло Петрович сидів на ослінчику біля вікна і завжди щось майстрував. У нього були дуже вправні руки. Уся вулиця зверталася до нього, коли треба було полагодити замок, парасольку, дитячу коляску, примус чи грамофон. Майструючи, він не раз презирливо кривив губи:

— Ну й люди, самі нічого не вміють... На все спеціяліста подавай...

— "Ми не раби... — читала Марія Тихонівна. — Раби не ми..."

Купченко підняв голову од великої ляльки, якій мав повернути здатність відкривати і закривати дурні сині очі, і вперше за всі дні навчання прислухався.

Марія Тихонівна невпевнено, обережно, мов переходячи через стрімку річку вбрід, читала, а її чоловік знову занурився в працю...

І знову після уроків господиня частувала мене чаєм з вишневим варенням, а Михайло Петрович лишався коло вікна.

Ми пили чай, і я розповідав своїй сивій учениці про буквар, який в останні роки життя склав Тарас Григорович Шевченко, проти якого збурилися владоможні: "Не допускати його в школу!"

— Уявіть собі щастя Кобзаря, коли б він міг вмістити у своїй абетці звичайний для нас рядок: "Ми не раби... Раби не ми..." А от біжать наш школярі, і у кожного в торбинці буквар з портретом Тараса Григоровича і його віршами!..

Посивіли тополі на Бульварі Шевченка, по якому я все крокував до своєї сивої учениці. Пролетіли заметілями київська зима, і от настав день, коли Марія Тихонівна з легкістю, яка злякала її саму, прочитала:

По діброві вітер виє,
Гуляє по полю...

Захоплена цими чарівними словами, вона замовкла, мов вітер з Дніпра перехопив їй подих, поклала руку на серце, переповнена щастям.

І в цю мить у кімнаті прозвучав другий голос:

Край дороги гне тополю
До самого долу.
Стан високий лист широкий
Марне зеленіє...

Марія Тихонівна слухала, збліднувши від хвилювання. А я мимоволі підвівся з свого учительського крісла.

Кругом поле, як те море
Широке синіє...

Він урвав читання так само несподівано, як почав його...

На завтра, коли я прийшов до Купченків, чоловіка вдома не було.

— Важко йому, — сказала Марія Тихонівна, — вчора, як ви пішли, випив зайве... Не з радости, з смутку... Сестра в нього була. Молодша. Батьки все, що заробляли, в її освіту вкладали. Вчителькою стала!.. А в дев'ятнадцятому білогвардійці її закатували. За революцію і Шевченка загинула. А пам'ять в нього розумна...

Вона замовкла, бо повернувся її чоловік, посірілий, з червоними очима. Нічого не кажучи, підсунув ослінчика до столу і сів поруч жінки, яка схвильовано гортала сторінки букваря, наче шукаючи там свій загублений спокій.

— У газетку хоч би загорнула, — сказав Купченко, забираючи з її рук книжку, — щоб не засмальцювати... — Він ткнув коротким темним пальцем з поламаним синім нігтем у перший рядок і спитав похмуро:

— Це "А"?

— Ні, "О"... — пояснила дружина тривожно. — А ось це "А"... Запам'ятаєш?

— Тарас Шевченко і нам, сліпим, був відомий. А я хочу всі його твори прочитати!..

— Прочитаємо, рідний мій, прочитаємо, — сказала Марія Тихонівна і торкнулася сивою головою до його зморшкуватої щоки.

ДАРУНОК ЗАКОХАНИМ

Одкриваєш першу сторінку "Кобзаря", і перший вірш обпалює серце вогнем великого і вірного, цільного і нещасного кохання. За що вона по-

карана так страшно, ця молода, вродлива селянська дівчина? Важке життя кріпачки, і от воно стало ще важчим — без слова ласкавого...

Він був тоді зовсім молодим, коли написав "Причинну", сам уже встиг покохати і не знав щастя взаємности.

Перше чисте чуття. Йому тринадцятий минало...

А пам'ять про неї, про тяжку її долю на все життя...

Їй, Оксані Коваленко, "на пам'ять того, що давно минуло", присвятив поет свою пристрасну і трагічну "Мар'яну-черницю". Він міг би зберегти ім'я Оксани, коли б і без того Оксана Коваленко, дівчина-кріпачка, перше його кохання, не поставала кілька разів перед очима поета.

Оксаною він назвав кохану Яреми Галайди, героя "Гайдамаків".

Шевченко був струнким юнаком, коли, потрапивши з своїм паном у Вільно, познайомився з дівчиною — чорнобровою швачкою Дунею.

Пан Енгельгардт незабаром залишив Вільно, за ним потяглися вози з майном, побрели його кріпаки. І молодий Шевченко попрощався з Дунею.

Їм більше не випаде стрічатись, він бачитиме її тільки у неспокійних снах.

Красунем не назовеш його. Але він дуже цікавий, цей молодий художник. У нього високе чоло, темносині очі, різко окреслені губи, на лівий бік нависла буйна чуприна.

Тарас Григорович був уважний до свого одягу, дуже охайний, чепурний.

Очі блищали енергією, дотепний, веселий, він сердечно сміявся і чудесно співав... Любив товариство розумних, освічених і добрих жінок, але визнаних красунь обминав.

Скільки молодих його сучасниць, хороших і щирих, захоплювались його поезією. Але між ними і ним завжди виростав глухий, похмурий мур — з сорока семи років, які він прожив на землі, двадцять чотири був кріпаком, десять у засланні і три з половиною — під поліційним наглядом.

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44, формат: 0 х 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір. **Ціна — $0.90.**

РАЙДУГА — збірочка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 х 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах. **Ціна — $0.35.**

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ СРІБЛЯСТУ РИБКУ, стор. 16, формат 10 х 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах. **Ціна — $0.40.**

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 х 7 цалів, 13 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах. **Ціна — $0.35.**

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 х 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк. **Ціна — $0.40.**

Замовляти в "Нових Днях".

Існує на Україні чудова традиція — дівчині, що стає нареченою, дарують "Кобзаря". Чи може бути якийсь кращий дарунок?

У "Кобзарі" палає гнів проти поневолювачів. У ньому чується гордість за народних героїв, оспівується мужність, справедливість і кохання.

Велике кохання — це псалом на честь чистої, сяючої краси. Гімн матері і сім'ї — чесній, дружній, трудовій, благородній...

ЖИТТЯ І КАЗКА

Він блукав по тихій зеленій Пріорці, яка тоді мало чим різнилася від села, — у садочках біліли низенькі хатки, вкриті соломою. У які двері постукати?

І от нагледів подвір'я, у якому на двох шворках сохли дитячі сорочечки та штанці, латані-перелатані...

Спинився, охоплений сумом і радістю. Почуття ці були тихі, як літній дощ на світанку.

— Чи не можна у вас оселитись? — спитав у молодиці, що вийшла до нього з немовлям на руках.

Йому було добре з дітьми, а дітям було радісно з ним.

Коли він писав про дитинку, очі його сяяли, як зірка, а в серці народжувалися слова, — проникливі, палкі й ніжні.

Як рідний батько, ставився він до маленьких казахів, до діток у Нижньому Новгороді, в Петербурзі... І на київській Пріорці діти тільки нагледять його, відразу ж бігли назустріч:

— Дядю Тарасе, розкажи казочку.

І він розповідав їм казки про кота, що назвав себе паном Коцьким, про дідову рукавичку... Хто тільки не знайшов у ній притулку! І мишка-шкряботушка, і жабка-скрекотушка, і зайчик-побігайчик, і лисичка-сестричка, і вовчик-братік, і кабаніклан, і ведмідь-набрідь. І про козу-дерезу, за три копи куплену, що як бігла через гребельку, вхопила водиці крапельку... І про хороброго солдата, і злого царя, про дівчину-лебедя і відьму-поміщицю, про правду і кривду, і про те, що правда переможе кривду...

Діти пріорських бідаків забували про яблучка і горіхи, якими частував їх Тарас Григорович. Його добрий голос вів їх по далеких казкових шляхах...

ДІД У СМУШКОВІЙ ШАПЦІ

Вздовж довгої стіни прямо на тротуарі було розкладено кілька десятків старих книжечок, і дідок-букініст з орлиним носом, сидячи на дерев'яному чемоданчику, сердито поглядав на покупця, що надто довго гортав якийсь том.

Такі книжкові розкладки я бачив щодня в Києві на Володимирській вулиці. У Москві ж я збирався за кілька днів відрядження оглянути всі її визначні місця і тому здебільшого обминав букіністичні скарби.

Раптом букініст піднявся з чемоданчика, і на зморшкуватому його обличчі з'явився непідробний вираз глибокої пошани.

— Доброго здоров'ячка, Володимире Олексійовичу... Давненько не бачив вас... Помилуйтесь на агінські малюночки...

Кремезний дід у бекеші і смушковій шапці, в дуже розумним вусатим обличчям взяв Гоголеві "Мертві душі" і, відкривши сторінку з ілюстрацією художника Агіна, посміхнувся:

— Чудесно!..

Перегорнув ще кілька сторінок і знову, замилувавшись малюнком, вигукнув:

— До чого ж веселе око було в того геніяльного невдахи. Може, у когось з київських любителів збереглись його досі невідомі малюнки? Він вчився в Академії у великого Карла разом з Тарасом Шевченком і капітаном Павлом Федотовим... — Обережно взяв з рук букініста стареньку книжечку. А! Знаю, це видання "Чигиринський Кобзар і Гайдамаки". Сподіваюсь, потрапить книга в хороші руки... А вам не стрічався "Кобзар", виданий Платоном Симиренком? У мене є в перекладах російських поетів під редакцією Миколи Гербеля...

Він одсунув смушкову шапку на потилицю.

— Коли царська цензура спалювала мою книжку, я неймовірно переживав... І хто мене врятував? Тарас Шевченко! Йому царський уряд заборонив творити, а я ще міг писати! І я писав!..

Він повернув букіністові том Гоголя і пішов далі вздовж розкладки.

— Хто це? — спитав я пошепки.

Букініст глянув на мене презирливо:

— Коли я вам скажу, що це найбільший знавець життя старої Москви, вам буде досить? — спитав він уїдливо. — Що ви мали честь слухати людину, яка була дуже добре знайома з Чеховим, яку вважали своїм другом найвидатніші письменники, артисти, борці, циркачі. Ілля Юхимович Рєпін малював з нього запорожця, а скульптор Андреєв ліпив Тараса Бульбу. Ви вже здогадуєтесь, молодий чоловіче? Чи вам треба ще якихось пояснень?

— Гіляровський! — вигукнув я.

Він похитав головою:

— Ви погано виховані, молодий чоловіче, королів не називають просто за прізвищем. А він король! Король московських репортерів Володимир... А за документами, вірно, Володимир Олексійович Гіляровський...

ЄДИНА УКРАЇНСЬКА РАДІОПРОГРАМА В ТОРОНТІ

ПІСНЯ УКРАЇНИ

Слухайте нас кожної суботи від год. 4:30 — 5:30 по пол. і кожної неділі від год. 4:00 — 5:00 по пол. на хвилі 1250 з радіостанції CHWO.

На нашій програмі передаються політичні коментарі, новинки з громадського життя, оголошення літературно-мистецьких та громадських установ, комерційні оголошення, спеціяльні програми для дітей та жінок, виступають визначні українські мистці, науковці, журналісти, обговорюються актуальні події з українського життя.

Пишіть до нас про Ваші зауваги і побажання на адресу:

SONG OF THE UKRAINE, 64 Hewitt Ave., Toronto, Ont., Tel.: EM 6-3380 or LE 6-9398.

ГОВОРІТЬ, ГОВОРІТЬ!..

Ще не записано останні рядки останнього вірша, але вони вже живуть у Кобзаревім серці.

Шевченкові заборонено жити на Україні. Але чи зможуть цар, міністри, генерал-губернатор, жандарми, вся страшна машина самодержавства спинити навальний літ думок туди, на береги Дніпра, в села, в Київ, до своїх замучених братів і сестер!

Він ходить вулицями північного міста, аж поки не натомлюється так, що ледве тягне ноги до свого холостяцького житла, до Академії.

...Сьогодні Шевченко чекає до себе в гості російського письменника Лєскова, який оце приїхав з України.

Тарас Григорович хвилюється. Він підходить до дверей і прислухається — чи не зариплять сходи під ногами гостя.

"Здається, я зараз не витримаю і вийду йому назустріч на запорошену колючим снігом вулицю, у вітер, що дме з півночі, у оманливий світ жовтуватих ліхтарів..."

— Нарешті! Ну, як доїхали, як почуваєте себе під петербурзьким небом, з ким вже встигли побачитися в цому прекрасному місті, що стогне в чавунних кайданах?

Поет метушився, як ніколи. Зняв з столу купу гравюр. Поставив тарілки, чарочки, накраяв хлібину. Він ніби помолодшав. Але уважний гість з сумом відзначив:

— Постарів ти, Тарасе Григоровичу, ох, як постарів!

Поет раптом спинився.

— Більше несила терпіти! Розповідайте, Миколо Семеновичу, як там у моєму Києві?

— З чого ж почати? — питає гість. Він бачить, як спалахнуло обличчя співбесідника. Змучене, постаріле, воно враз засяяло такою чудесною красою, що Лєсков мимоволі подумав: "Яка безмежна, юна любов до рідної землі в цьому багатостраждальному серці!"

— Важко, Тарасе Григоровичу, малювати перед вами картини київського життя. Потрібне ваше око і ваш пензель. Бліді сцени породжує моя уява.

— А ви все, що самі бачили, що самі чули... — І Шевченко неголосно прошепотів свої давно написані рядки: — Ішов кобзар до Києва та сів спочивати... Чи дійду коли-небудь до тебе, мій Києве?

— У Києві на Подолі! — теж неголосно вимовив гість рядок з Шевченкового "Ченця". І відразу ж замовк. Хазяїн рвучко схопився на ноги і підійшов до вікна. Прихилився чолом до шибки, наче вдивляючись у похмуру темряву зимового вечора.

Лєсков почав оповідати. Він добре знав старовинне місто на Дніпрових кручах. В Орлі, де народився, він провів лише дитячі роки. У Києві ж учився, зростав. Він умів бачити і запам'ятовувати. Згадував і барвисту плутанину вулиць заселеного ремісниками Подолу, і похилі будиночки Великої і Малої Шиянівських вуличок на Печерську, і центральну частину міста з Житомирською, де сам мешкав, з Хрещатицьким завулком, де колись жив, творив і мріяв його друг Тарас...

(Далі на стор. 23-ій.)

РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІДЬМИ

Докія ГУМЕННА

Старовинний український світ повний поетичними мітами та повір'ями, а серед них визначну ролю відограє напівмітична, напівреальна жива істота-жінка, знана під загальновідомою назвою в і д ь м и.

Це — жінка, що має силу над явищами природи. Вона може викликати дощ і сховати хмару. Може украсти сонце чи місяця. Може наслати на людину хворобу. Вона має владу над тваринами — може попсувати худобу, забрати від сусідської корови молоко. Сама вона може перетворитися у якогось звіря (ласицю, собаку), у голку чи дерево, або будь-яку річ. Іншу людину також може вона обернути у вовка. Відьма може зникнути відразу й без сліду. Впізнати відьму можна по тому, що вона має хвоста. Час від часу вона роздягається догола, сідає на віника, вилітає через комин у небо і небом летить на Лису гору, де з другими відьмами справляє відьомський шабаш.

Такий клясичний образ відьми.

Є в нас ще один персонаж — з н а х а р к а. Це вже звичайніша жінка, але вона також має великі надприродні здібності. Магічним словом вона спиняє кров. Вона може відігнати хворобу, напасть і вилити переляк. Різними зелами вона успішно лікує хворих. Вона відгадує сни, передбачає майбутнє, бачить те, що в дану хвилину робиться за багато сотень кілометрів. Вона може викликати в посуху дощ. Іншими словами, знахарка також зв'язана з вищими силами природи і вони їй услуговують. Тільки відьмі приписують дії, скеровані на шкоду людині, а до знахарки йдуть за порадою та допомогою.

Але слова в і д ь м а й з н а х а р к а — синоніми. Одна "відає", друга "знає". Обидві вони орудують магією-чарами, обидві посідають надприродні здібності й перебувають у таємному зв'язку із силами природи.

Але не лише відьма та знахарка, кожна жінка у своїй щоденній практиці — чи то господарській, чи родинній, чи релігійній — орудувала такими ж засобами магії та чарування. Найчисленніші етнографічні записи з усіх кінців України подають багатющі поклади прикладів, що на кожен випадок життя є певні магічні дії, заговори, заклинання, обряди. Для підтвердження, ось лише кілька загальновідомих зразків. Хоч які вони звичаєві штампи, але відразу бачимо в них магічно-чарівничу силу.

Привітання: "Дай, Боже, щоб у вашій хаті все добре велося".

Привітання у відповідь: "Сідайте, щоб старости сідали". (У хаті, де є на виданні дівчата.)

Прислів'я: "В добрий час сказати, а в лихий помовчати". (Передбачається, що слово — велика сила, може нашкодити, "в лихий час" промовлене).

Повір'я: "Рослина, подарована без щирости, не буде рости, а захиріє". (Вважається, що хто дарував, — пожалів, і це недоброзичливе почуття впливає недобре на ріст і життя рослин).

Таких прикладів можна наводити безліч. А ще коли пригадаємо собі наш Різдвяний, чи Великодній, чи Зеленосвятний обрядові цикли, а ще коли пригадаємо собі народні свята: Купала, обжинки, Маланки, Андрія, масляну тощо, то опинимося в безбережному океані магічних вірувань і дій, а вірніше — віри людини в силу людської волі. Ця сила може впливати назовні, може забезпечувати собі успіх, наказувати природі, щоб слухала наказу й виконувала. І справді, формула здебільшого буває наказова: "Щоб було те й те!" Крім слова, є ще дія (наприклад, танок), яка виконується з метою, щоб піддане впливу наслідувало цю дію.

Той спосіб мислення, що лежить у основі чарів-магії, такий далекий від нашого логічно-раціоналістичного мислення, що нам важко збагнути, не тільки повірити, як це людина може примусити землю родити, присилувати небо продукувати дощ, як це можна думкою впливати на ріст рослини. Але він дуже поширений на земній кулі навіть і в наш час, а в минулому був єдино панівний, як свідчать пережитки його, себто закам'янілі в звичаї та обряди колишні вірування. Випливає він із того, що людина не виділює себе із природи, як окрему одиницю, а почуває себе невід'ємною частиною свого оточення. В цій сполучності (партиципації за науковим терміном) бажання окремого "я" є й бажанням всієї природи, отже, якщо це "я" хоче дощу, то й уся природа цього хоче. І йде дощ!

Для нас це виглядає, як "казка про білого бичка". І крім того, якщо припустити, що ця сила впливу магією-чарами притаманна кожній людині, то чому ж тоді існує повір'я про відьму з її надзвичайними здібностями, що перевищують людські можливості?

Є на це відповідь. Найновіші досліди модерної науки парапсихології (психології позасенсорних відчуттів та сприймань) виявляють, що справді в людині є багато більше здібностей і можливостей розвитку, ніж ми припускаємо. Вони сплять у потенції, як насіннячко, але в деяких людей це насіннячко взяло й розрослося в дерево, деякі люди обдаровані здібностями, що дивують нас, як чуда. Здібності телепатії, пророцтва, уміння розпізнавати хворобу й лікувати її силою свого "магнетизму". Ці феноменальні здібності не обмежуються щойносказаним, але розростаються далі: обдаровані вищими здібностями перемагають закон ґравітації (літання в повітрі, перенесення важких тягарів силою думки), перемінюють одну матерію в другу, переходять через простір "без часу", стають невидимістю...

Найближчою й найзрозумілішою для нас здібністю з цієї категорії здібностей "четвертого виміру", ще нерозвинених у пересічних людей, є здібність інтуїції, яка вже більш-менш знайома кожному з нас. Ми часто з н а є м о, без участи наших п'ятьох органів почуттів (позасенсорно) істину. У кожного з нас є пережиті власним досвідом випадки, що ми раптом знаємо про подію в цю хвилину

з дорогими нам істотами, які живуть далеко; або маємо візію події, що станеться за рік. Ми маємо нічим непідтверджене почуття симпатії або антипатії до особи вперше баченої, яке потім виправдується.

Вже з найдавніших часів у середовищах всіх народів з'являлися такі обдаровані вищими здібностями особистості, жінки й чоловіки. Ті здібності, що в загалу сплять у потенції, у них проявляються вже цілком розвинені, і в очах пересічної людини такі люди видаються чарівниками, владарями сил природи. Це очевидно, що й відьма та знахарка — вдатніші та обдарованіші особистості серед свого оточення. Етнограф О. Левицький вважає, що нашу українську відьму так і розуміли: "Народній погляд на відьму виключно пантеїстичний. Допускаючи в природі існування сил і законів, невідомих масі, народ припускав, що багато з цих законів відомі особистостям, які встигли дізнатися про них. Саме по собі володіння таємницею природи не видавалося ділом гріховним. Якщо обвинувачували когось у відьомстві, то обвинувачення було не за володіння й вживання таємних засобів, а тільки намагалися виявнити, на шкоду, чи на користь вони були вжиті". (2)

Часто навіть це були знання, що тепер уже не становлять нічого надприроднього. Що таке, наприклад, знання "чарівного зілля", як не віками плекане, в таємниці затримане знання про властивості різних рослин? І тут ми натрапляємо на одну з дуже важливих передумов, що створили повір'я про надприродну жінку-відьму. Знання властивостей різного зела було завжди доменою чисто жіночою, бо вже з самого початку існування людства жінка була зайнята переважно збиральництвом їстивних трав, коріння, ягід. У цій практиці жінка нагромадила неоціненну скарбницю знань, що лягли в основу хліборобства, медицини, хемії.

Вона була великим знавцем трав і рослин. Знала вона смак і властивості кожного коріння, горіха, ягоди, зернятка, стебла. З покоління в покоління передавалися ці знання. Проводячи свої невтомні досліди у великій лабораторії-природі, експериментуючи просто на язик, "на смак", жінка відкрила багато "дива": деякі трави можуть навівати чудові сни, а деякі — страшні трави, вони отруюють. Трави ж можуть прогнати біль, вигоїти рани, спинити кров...

Ці знання робили жінку в очах її ближніх могутньою. Тепер ми знаємо, що хемічний склад лікарських рослин впливає на фізіологічну структуру нашого організму і втихомирює біль. А тоді знали одне тільки: жінка володіє могутньою таємною силою; у руках її — чудо, святе божество, слухняне їй. Адже ж одна й та трава могла вилікувати й отруїти. Треба надзвичайно тонко, геніяльно визначити дозу, щоб вона допомогла хворому.

Це вже в ті часи на світанку людської раси, дало жінці велику перевагу над чоловіком. Бо в той час, коли зайняття ловецтвом (переважно чоловіче) залежало від випадкового успіху, жінка вже могла продукувати нові рослини, робити запас на майбутнє й запевнити своєму родові завтрішній день. Така економічна передумова матріярхату, що був першою формою організації людства, був материком, на якому розвинулися й розбуялися всі наступні форми, включно з патріярхатом та аж до нашої цивілізації двадцятого століття.

Перший агроном, перший лікар, перший архітект (як побачимо далі) — жінка була й основоположницею наук. Про це маємо (хоч і тенденційне) свідчення в Біблії. Не чоловік, а жінка вкусила з дерева спізнання добра і зла, себто жінка п е р ш а виявила свою цікавість до спізнання сил природи. В історії алхемії (матері сучасної хемії і бабуні наступаючої атомової епохи) основоположницями цієї науки вважаються жінки. Найперша з них — єгипетська жриця Ізіс, що полишила найпершу книгу з хемії. За нею йдуть Марія, Клеопатра, Теозебія. У пізніші часи, вже в часи християнства — жінка-філософ Гіпатія, яку замордували в Олександрії, під час нищення поганського музею та храму, у 415 році. З її смертю кінчається найраніший період алхемії. У наступні часи імена цих перших алхеміків-жінок були старанно замовчані — наступили часи розвиненого патріярхату, а жінка надовго визнана була нездібною до інтелектуальних занять (3).

2

Спробуймо тепер, не відбігаючи від українського повір'я, занотованого на першій сторінці цього нарису, зрозуміти, що зашифровано в образі відьми. Розглянемо речення за реченням.

"Щоб вилетіти на шабаш, відьма роздягається догола".

Звернувшись до засобів народньої магії, виявляємо, що й кожна жінка, приступаючи до виконання магічних дій, роздягається догола. Приклади: (4)

"На Поділлі року 1919-го бачили серед ночі знахарку, що гола кинула в криницю цілушку хліба. Поки хліб мокнув, варила щось, а потім годувала тим мокрим хлібом і варивом хвору корову".

Дуже багато є занотованих фактів із селянського жіночого побуту, де роздягання має обрядовий характер.

"На Введення вночі жінки мають звичай прясти самосівні коноплі, сидячи на порозі хати голі. Вдень вони розпочинають всякі великі роботи — аби велися в році. Це нічне прядіння — якби пролог до робочого року". (Шухевич, "Гуцульщина").

"На Благовіщення під вечір на Гуцульщині жінка закопує в муравельник соли, булку і дещо з прикрас. Залишає до Юрія, на Юрія перед сходом сонця іде туди гола, виймає все, що закопала, й дає корові з'їсти, при цьому примовляючи заклинання". (Там же).

"На київському Поліссі. У Чистий четвер удосвіта господиня встане та обмиє хлібну діжку, обв'яже настільником і винесе надвір. Поставить булку та сіль кладе, та й вернеться до хати. Скине сорочку та, як мати породила, вимете хату і кругом хати обмете, та візьме це сміття, несе на чуже поле без сорочки і висипле там, щоб не було на своєму, а тільки на чужому" (Із записок Л. Шевченко).

"с. Рубежівка на Київщині. На перший день Зе-

лених Свят удосвіта, поки ще збудиться село, жінка повинна роздягнутися і гола оббігати засаджені грядки, розуміється, щоб ніхто не бачив". (Там же).

"Колись у нас було багато погані. От мати моя перед Великоднем, як усадила паску в піч, повиганяла нас усіх з хати, а сама роздягнулася наголо, і коси розпелехала (зовсім, як трипільська статуетка. Прим. моя. Д. Г.), замела хату й винесла гола те сміття в канаву. З того часу стало чисто". (Там же).

"На Івана гуцулки раненько ідуть зовсім голі збирати кураш-зілля, аби ними підкурювати дітей, як переполошаться". (Шухевич. "Гуцульщина").

"На Черкащині під час пожежі гола жінка оббігала горящу хату". Це ж записано й на Херсонщині, на Лівобережжі, в Галичині. Оббігають і ту, що ще не горить, — запобігання, щоб не загорілася.

"1918—19 р. на Пирятинщині. Якось літом, коли в с. Костянтинівці була пошесть, пізно ввечорі зібралися жінки в одне місце, поскидали одежу й голі впряглися в рало... почали оборювати село. Їх вів чоловік. Решта жінок, не впряжені, озброїлися нагостреними косами і мали вбивати все, що зустрінуть, — коня, овечку, людину, — бо думали, що пошесть аби втікти, може перекинутися на живу істоту. Вогні в селі були погашені і ніхто не смів не тільки запалювати в печі, а курити люльку. Коли борозну навколо села проведено, жінки одягли одежу, зійшлися до церкви, де ждали їх чоловіки і священик, що теж не мали вогню. Тут був викресаний живий вогонь".

В усіх цих прикладах виступає віра в магічну силу жіночого тіла. Воно — резервуар особливої сили, що може могутньо впливати на речі, а тому чарування має відбувати гола жінка.

Звідки таке уявлення? І чому саме жіноче тіло володіє такою могутністю?

Дослідниця К. Грушевська у своїй праці "З примітивного господарства"" (що з неї взято подані вище приклади), пояснює це двома моментами. Перший — господарське значення жінки в первісному суспільстві. Жінка викликала до буття нові засоби поживи, добувала із землі нові рослини, збільшуючи цим здатність свого роду до боротьби за існування.

Ці господарські здібності в уяві первісної людини зливалися з другою виключною здібністю жінки — продовжувати людський рід.

На великій кількості прикладів К. Грушевська доводить, що первісна людина не знала фізіології продовження людського роду і приписувала цю чудесну здібність виключно жінці. Тому й вважалося її тіло резервуаром могутніх сил.

Навіть у сучасних народів є дуже багато фантастичних і химерних уявлень у цій галузі. (Пам'ятаймо, що перекази, повір'я, забобони — закам'янілі колишні вірування й світоуявлення). У австралійців дитина родиться тому, що предки вселюються в жінку. Духи предків товпляться біля певних каменів і хочуть вселитися в жінку, що проходить мимо. У мексиканців є повір'я, що діти походять від тепла й сонця. У індокитайців — діти від метеоритів. А в нас, українців? Та ж дітей приносить бузько! Як бачимо, в цих химерних уявленнях батька не існує і взагалі питання батьківства не має ніякого значення. Діти — материні, а вірніше, родові. Батьківство з'явилося пізніше, як складніший соціяльний інститут. Фізіологія народження, як каже К. Грушевська, вияснилася людині аж у часи, коли людина мала змогу спостерігати освоєних тварин та виявляти ролю самця у продовженні роду.

Отже, в примітивному уявленні тільки жіночий організм грає ролю в дітонародженні — і на цій переоцінці здібностей жіночого тіла склалась віра, що жінка — резервуар могутніх магічних сил, які впливають на все оточення: звірів, людей, рослин, стихії. У всіх майже релігіях є міт, що перші боги утворилися від богинь-матерів. Наприклад, у грецькій космогонії з Хаосу народилась богиня Земля, яка сама з себе народила Світ, Небо, Море, Титанів, Зевса...

Тим то обрядове чарування голої жінки й повір'я про відьму, що роздягається догола для своєї магії, можемо віднести аж до найдавніших часів людської раси, до старокам'яного віку. На підтвердження цього археологія палеоліту (старого кам'яного віку, а саме середнього періоду, оріньяку й солютре, 30—25 тисяч років тому) подає нам першорядні докази. (5)

По всій Європі й Азії, починаючи від Піренеїв і аж до Байкалу — в Еспанії, Франції, Німеччині, Австрії, Бельгії, у верхів'ях Дону, біля Іркутська, — дослідники палеолітичних осель знаходять одностайний тип т. зв. "палеолітичних венер". Це — статуетки, або наскельні зображення, реалістично виконані, голих жінок. Це — літня дебела жінка, яка багато родила, роздалася, розтовстіла, словом, поважна мати роду. Ця мати роду чи відьма-священнодійниця, чи може взагалі жіночий принцип, як надприроднє джерело магічної сили, завжди стоїть у такій позі: голова схилена, руки складені на животі чи на грудях, або й піднесені. Очевидно, передано рух, коли мати-чарівниця благословляє, заклинає, виконує магічний обряд. У ті часи думалося, що без чарів ніяке діло не вдасться. Тому що вважали себе й тих звірів, на яких полювали, одною родиною, одним цілим, то треба було ту частину цілого, звіря, причарувати, треба було наказати йому дати себе зловити — і хто ж має силу над родом, як не мати? Отже, поки відбуваються лови, мати роду вдома чарує. Ще й тепер деякі примітивні народи вірять, що коли жінка в цей час не буде магічно приваблювати звіря, то лови не вдадуться.

Люди давньокам'яного віку залишили багато зображень тих звірів, що оточували їх і ввійшли в життя та побут. Малювали на стінах та стелях печер, вирізьблювали на скелях, на мамутових бивнях, виписували на землі, на піску, на глині, — у глибокій вірі, що хто має зображення, той володіє й оригіналом. От на одному такому наскельному зображенні (Дордонь, Франція) показано чотири жінки (цього одностайного типу: голі, з м'ясистою сідалищною частиною, з масивними стегнами, величезними одвислими грудьми, що лежать на непомірно видутому животі), що заклинають звіря, а в цей час мисливець поціляє списом. (6) У що він поціляє, договорює друга сценка наскельного

малюнку (у Франції ж): стоять три жінки й заклинають звіря, а в цей час мисливець поціляє списом у лань. (5)

Знахідки неолітичних поселень (нового кам'яного віку) переповнені жіночими статуетками (вже худенькими й тоненькими), також голими. Особливо багатим зразком цього є трипільська культура, що процвітала шість—п'ять тисяч років тому на теренах України. Ось чому і в повір'ї відьма роздягається догола. Вона виконує магічну дію і зовсім так, як у часи палеоліту, це традиція з тих прадавніх часів.

"Справжня відьма (не навчена, а родима) має хвоста".

От саме цей хвіст і підтверджує вік відьми. Така давність, як шість—п'ять тисяч років, себто вік писаної історії, зовсім дрібниця для неї. Відьма прийшла до наших переказів та легенд із тих неймовірно далеких часів, коли в Європі паслися мамути, північні олені та носороги, коли до Києва доходив льодовик, а в підгір'ях Криму розпросторювалася тундра. От саме з тих часів і залишили нам мисливці на мамута статуетки відьом із хвостами. Таку статуетку, із незрозумілими рисочками з заду поздовж до низу, знайдено було в Костенках (біля Воронежа) у палеолітичному поселенні, що датується 30—25 тисяч років. Довго археологи не могли розшифрувати, що то за рисочки, аж поки в другому палеолітичному поселенні (Гагарино, верхів'я Дону) знайшли поруч із статуетками й чотири натуральні мамутові хвости, що лежали з нерушеними хрящами. На підтвердження "хвостатости" статуеток і їх "натури" є і інші статуетки. Знайдена в Лепсюг (Франція) має щось на зразок хвоста, а вже статуетка з Мальти (біля Іркутська) — зовсім з виразним хвостом.

Щоб чарування було ефективніше, священнодійниця роду та посередниця між людиною й силами природи уподібнювалася й зовні до звіря, якого треба приманити. Була певність, що варто тільки причепити хвоста, надягнути звіряче хутро, і вже сама чарівниця стає тим звірем. Чіпляючи такого хвоста, священнодійниця-відьма-мати роду ставала й мамутовою матір'ю, тоді наказувала дітям-мамутам, щоб далися в руки мисливцям.

То ж із того часу ввійшло в звичай при заклинаннях і важливих магічних діях чіпляти хвоста свого родового звіря (тотема). І так цей звичай переходив із покоління в покоління, з тисячоліття в тисячоліття. Відуща жінка, голова роду, мати людей і їх братів-звірів повинна мати хвоста. То байдуже що причепленого — для первісних людей не було різниці між уявним та реальним, між штучним зображенням і натурою. Тяма і зміст цього світогляду минулися, затерлися на зміну їм прийшли нові уявлення, а форма зосталася, багатозначно й нерозривно зв'язана з поняттям відьми. І так він цупко тримався, той хвіст, аж ще в двадцятому столітті нашої ери деякі жінки мусіли брати свідоцтво у лікаря, що в них ніякого хвоста нема.

Близько до цього дотикається й той деталь розглядуваного повір'я, що **"відьма може обернутися у будьяку звірину"**. Як уже бачили ми з попереднього, мисливці старого кам'яного віку витворили світогляд, що вони й ті звірі, якими вони годуються та в шкури яких одягаються, — одна родина. Таке світоуявлення має в науці свій термін — т о т е м і з м, від слова північно-американських індійців "тотем". Хто ж це тотем? А це — якийсь звір, він є захисником роду, його родоначальником у віддалених легендарних часах. Умерлий член роду повертається до свого тотемного джерела, а звідти знов прибуває, як нова дитина. Рід зветься іменем свого тотему, і звичайно, що члени одного тотему можуть приймати то одну то другу подобу, людини чи звіря. Особливо цією здібністю володіє голова роду (жрець, шаман, який для виконання культу переодягається звірем). Як бачимо, володіє цією здібністю і українська відьма, що дедалі все більше виясняється, як голова роду, священнодійниця, виконавиця обрядів культу.

І що ж, в українській обрядовості знаходимо й доказ цьому. А заховався цей доказ, закам'янів обрядом, у народньому весіллі. У найважливіший час родових подій, коли син має йти в чужий рід добувати собі молоду, мати молодого одягає кожуха д о г о р и в о в н о ю, себто уподібняється звіреві, своєму тотемному родичеві, та й виконує різні магічні дії, щоб забезпечити успіх молодому. А тим часом біля воріт молодої відбувається сцена: мати роду молодої у вивернутому д о г о р и в о в н о ю кожусі (хоч би й літом) стоїть на воротях і виконує віками усталений ритуал, — іншими словами, у всій повній формі свого священнодійства зустрічає молодого. Чи треба ще більше доказів і яскравіших свідчень, що: 1) мати роду й відьма в дуже віддаленому минулому були одне поняття; 2) мати роду була тим, що тепер зветься жерцем, виконавцем релігійного культу; 3) в українському народньому весіллі, як і в повір'ї про відьму, зберігся відгомін уявлень старого кам'яного віку; 4) цей відгомін зберігся також і в повір'ях про перевертнів, вовкулаків тощо.

"Роздягнута догола відьма сідає на віника, щоб вилетіти в комин..."

Чому це відьма не знайшла собі іншого виїзду, як віник, та іншої дороги, як тільки через комин?

Треба думати, тому, що віник — аксесуар хатнього господарства, домени, де безвідмовно й безперервно жінка була повновладною особою. Хатнє господарство, чи домашнє вогнище, піч і комин — не завжди мали те підрядне значення, яке вони мають тепер. У часи найпервіснішої форми людської організації, скупчення роду навколо матері та її вогню, — хатнє господарство було першорядним чинником, що був одночасно й першим соціяльним осередком. Як же воно виглядало в ті далекі часи?

Яскраву картину цього розкривають розкопи палеолітичних поселень. (5). Вони є на всій Україні вздовж великих рік, всіх їх виявлено вже понад двісті. Найславетніші й найважливіші з них вважаються київська Кирилівська стоянка, Гонці на Полтавщині, Пушкарі на Десні, та знаменита унікальна Мізинська стоянка на Десні ж. Як же вони виглядали? Це були великі родові напівземлянки, де могло жити осіб з п'ятдесят. У такій довгій напівземлянці було вісім—десять огнищ, вряд. У таких оселях знаходять силу кісток, кремінних та костяних знарядь, що свідчить про досить вже розвинений побут. Наприклад, у стоянці Костенки на

Вороніжчині стіни й долівка були викладені мамутовими бивнями та лопатками. За меблі правили щелепи й зуби мамута, один такий зуб важить 10 кілограмів, отже цілком може служити за стільця. Зверху землянка була обкладена мамутовими шкурами, дерном, землею — і тепло, і міцно.

Отака в загальному була архітектура першого, людськими руками зробленого, житла. І першими архітектами були жінки, бо нікого так не обходило створити затишок для дітей, як жінку. І передумови до цього були такі:

У ті холодні часи по степах та тундрах України водилися незчисленні табуни мамутів, диких коней, бізонів, носорогів, оленів. Звіря було так багато, що людям не доводилося часто змінювати місця осідку. Поколіннями могли вони жити на одному місці. Та й, крім того, важко було з величезними запасами м'яса, шкур, кісток пересуватися. Хоч-не-хоч, а сиди на одному місці. Один мамут важить 3—4 тонни і може довгий час прогодувати цілий курт людей — не було й потреби рухатися з місця. А тут треба ще й з горою м'яса впоратися, щоб був і запас на чорний день. І хто ж за це мав дбати? Ясна річ, жінки, бо саме життя це диктувало, діти хотіли їсти, дітям було холодно. І жінки винювали шкури, шили одяг. За нитки правили сухожилля оленів, за голки — вістря кісток...

Крім цього родового вогнища, що вже було осередком перших проявів цивілізації та людської культури, інших форм суспільного життя не було, жінка, як творець, володарка й господиня цього вогнища, зрозуміло, була й найважливішою особою в ньому. Чоловіки, брати роду, могли на довгий час десь повіятися, але жінка все життя перебувала в своєму осідку і знала, що це їй найбільш справно належить, що вона — спадкоємиця й співвласниця всього, що є в цім родовому домі. А в цім вогнищі-домі найсвятіша річ — піч.

Сліди святости печі розсипані щедрими пригорщами в нашому фолкльорі, у повір'ях, прислів'ях, звичаях. "Сказала б я, та піч у хаті" — приказка. Іншими словами: не годиться оскверняти присутню тут піч якимись негідними словами. Спалення в печі інших святощів (поцвілий хліб, рештки свяченого) є найвищим виявом пошани до них. Піч настільки пошанована навіть у наші дні, що для замітання її й припічка кожна господиня має особливу мітелку, бо не можна, гріх замітати піч тим самим віником, що й хату замітається. Отже, треба розуміти, що коли відьма вилітає через таку святу річ, як комин, вона не може сідати на будьякий віник, а лише той, що від печі. І зрозуміло, як голе тіло, так і спосіб подорожування спрямовані на те, щоб підсилити міць магії. Віник бо той має таку саму магічну силу, як і кочерга та лопата, що хліб саджати. На Київщині 1927-го року в селі Лютежі, (60 кілометрів вище Києва на Десні в лісах) я бачила, як діяли жінки, щоб спинити град. Град міг побити достигаючі хліба на полі. То жінки повиносили з хати кочерги й лопати, клали їх навхрест із відповідними заклинаннями. Отже, всі аксесуари печі мають магічну силу і тепер стає зрозумілим повір'я про відьму, що сідає на віника й комином вилітає в небо.

"Відьма має силу викликати дощ, град, або ж навпаки, — стримати дощ і зробити посуху".

Мати роду не тільки перебуває у зв'язку із тотемним звірем. Зв'язана вона й з стихіями, що продукують дощ, такий важливий при плеканні рослин. Це цілком ясно. Бо ж від дощу залежить ріст усякого зела, а що всяке зело викохує жінка, то й її прямий обов'язок — творити відповідні природні умови для доброго росту та гарного врожаю, тому й її влада над дощем.

І ми навіть знаємо її на ім'я. Це дуже добре відомий нам персонаж із дитячих казок, баба Яга. Вона прийшла до нас просто із неоліту, тільки не завжди була злою й старою. Ця Яга була колись молодесенькою дівчиною, її іменем і досі зветься обрядовий весняний хоровод — ягілки, чи гагілки, гаївки. Ягілки — це обряди чарування росту всякого зела, виконувані молоденькими дівчатками. Енергійна неолітична молодиця Яга плекала культуру перших зернових рослин, і від неї вони дістали своє ім'я: ячмінь, просо (польське ягли (пшоняна каша), плоди, що й понині звуться я г о д а м и, "ягами". Рослинний і жіночий принцип мав одну навіть назву в часи високої позиції жінки. Коли ж середньовіччя здеґрадувало відьму, то й відібрало їй добрі функції дощодайниці, а приписало злі — посухотворниці та градонасилательки.

"Вилетівши через комин, відьма летить на відьомський шабаш".

На тему про відьомські шабаші існує вже величезна література. (8) Вже встановлено, що ці шабаші не що інше, як обрядова відправа, культ старої дохристиянської релігії, успадкованої від неолітичних часів.

Люди старокам'яного віку були мисливці й збиральники. Люди нового кам'яного віку були вже пастухи й хлібороби першої стадії, себто вони провадили мотижне хліборобство, яке було в руках у жінок. Що за велика сила було хліборобство вже за неолітичних часів в Україні, свідчить пишно розбуяла на українських територіях неолітична трипільська культура, або як її ще називають культура мальованої кераміки, з її майстерно

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливи.

ому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно

в нашій фірмі опалову оливу. Будете мати

повне вдоволення та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO

FUEL OIL CO. LTD.

204 Bathurst Str.

лефонуйте:

ень: EM 6-6539, Уночі: RO 6-8446 або EM 6-6539

збудованими домами, високорозвиненим мистецтвом посуду та малюнку на ньому, розмалюванням хат всередині й знадвору, з великою кількістю культових речей, як жіночі статуетки, фігурки тварин, модельки хат. Усе це свідчить про широко розвинене коло ідей того суспільства. І все це виникло й розвинулося на основі століттями осілих на одному місці хліборобів.

Але з появою хліборобства стародавні палеолітичні вірування не заникли, лише переоформилися. Тотем-родоначальник і захисник роду — звір — не був детронований, а навпаки був переусвідомлений у світлі нових уявлень про дітонародження. Йому були надані нові могутні властивості. Витворився фаллічний культ т. зв. "рогатого бога" (себто звіринного тотема), а жінки, які власне й створили цей культ, зосталися, як і за попередніх часів, священнодійницями, особами, що виконували культову обрядовість. Ті середньовічні відьми, що їх сотнями попалила на кострищах середньовічна інквізиція у західній Європі, були, властиво, жрицями старого дохристиянського неолітичного культу. Вони мали усталену організацію: кожна така одиниця "ковен" складалася з дванадцятьох жінок, що являлись священництвом "Великого майстра" чи "Рогатого бога". Сходилися вони для своїх відправ (шабашів) у віддалені безлюдні місця, де виконувалися різні ритуальні церемонії.

Українські, як знаємо, зліталися на київську Лису гору, обравши собі її своєю столицею. Ці зустрічі-шабаші відбувалися раз на тиждень, а ширші, де приймали участь усі послідовники старої неолітичної релігії, — чотири рази на рік.

Ритуал цей і свята явно фаллічного культу заходять далеко в доісторію, як можна переконатися з наскельного часів пізнього палеоліту, малюнку в Когулі (Еспанія). (8) Малюнок цей зображує танок дев'ятьох жінок навколо чоловіка з виразними статевими ознаками, але дуже маленького, може навіть зробленої фігурки.

Отже, нову ідею, а саме піднесення й культ чоловічого принципу, виходить, створила жінка. Те, що робиться на шабаші, не розпуста й не дика оргія, а лише релігійна обрядова відправа. "Певно, що релігія "рогатого бога", як і культ Бакха в Греції та інших божеств плодороддя, мали такі ритуали, що для нашого сучасного мозку виглядають загрубі, щоб вважати їх релігійними, — каже дослідниця К. Грушевська. — Але такі ритуали відкрито практикувалися в античному світі, в Атенах, у найвищі часи їх цивілізації, а саме — священне одруження, як засіб підсилення врожайности".

І в нас відомі та широко практикувалися обряди, що є не чим іншим як фаллічним культом і що дійшли до сучасности з неолітичних часів, мабуть, із трипільських. В обрядовості українського весілля, що все йде під знаком матріярхату, а в багатьох моментах залишилося незмінно законсервованим, є дуже важливий обряд печення короваю. Сам коровай, весільний хліб, — символ плодороддя. Для виготовлення короваю сходяться самі заміжні жінки, а чоловіки не мають права вступу. Коли вже коровай усаджений у піч, жінки ставлять на столі майстерно виробленого з буряка фаллоса, танцюють і скачуть навколо нього із сороміцькими піснями та жестами. Сцена зовсім подібна до наскельного малюнка в Когулі. Мета цього ритуалу, що був у силі ще на початку цього століття, — начарувати статевої повноцінности малодому подружжю. Як і західньо-слов'янські жінки при ритуальних обрядах, наші молодиці при цьому викрикують: "Гоя! Гоя!" Ну, і чим це не подібне на відьомський шабаш?

3

Таким чином, потроху вияснюються деталі повір'я про відьму й розкриваються нашарування вірувань з найдавніших часів, відколи взагалі людина стала людиною. Маємо відображення світогляду найдавніших тотемно-звіринних палеолітичних мисливських громад. Маємо зрослий на базі хліборобських та пастуших неолітичних громад культ чоловічого принципу. А скрізь незмінно визирає з повір'я мати роду, чародійниця й священнодійниця родової групи, наймудріша жінка, що все знає та відає.

Залишилися невиясненими ті деталі повір'я, де говориться, що відьма може літати в повітрі, може зникати з людських очей незрозумілим способом, може стати невидимкою; що вона може забрати молоко від сусідської корови таким чудесним способом: їй навіть непотрібно обертатися на ласицю, а досить вбити кілочка у будьщо — і молоко само потече, господиня ж корови не видоїть нічого. Крім того, самим лише словом вона може творити чудеса: лікувати чи насилати хворобу.

Такі здібності приписуються лише янголам, грецьким богам, святим, індійським йогам та таємним господарям "літаючих тарілок". Коли ми попередньо вияснювали чудодійні здібності відьми, то бачили, що вони опираються на давні світоуявлення, наївні з нашого погляду. Тут справа складніша, бо йдеться вже про знання невідомих і незрозумілих законів природи, до яких звичайна людина ще не доросла. Ставати невидимим (розвтілення), літати в повітрі (перемагання закону гравітації), діяти магією слова (володіння законами звукової вібрації), перенесення молока з коров'ячого вимени в інше місце нефізичним способом ("четвертий вимір матерії"), — все це здібності вище організованих істот. На що ж опираються ці вірування про здібності відьми?

Хтозна... Чи на якусь туманну пам'ять про загинулу допотопну цивілізацію, що була вища за нашу так, як електрична лямпа вища за лойовий каганець? До нас дійшли лише леґенди, що в тій цивілізації всі ці (і багато більше) невідомі нам тайни природи були вже розшифровані й стояли на службі людині. Але якщо так, то відразу ж виникає запитання: чому ж тоді ця пам'ять вкладена в ходяче й міцно вкорінене у фолклорі вірування про могутню надприродню жінку? Та ж існує величезна література, яка подає приголомшуючо велику кількість прикладів про чудодіїв-чоловіків з усіх часів, з усіх народностей, що й літають, і перетворюють одну річ у другу (камінь чи глину в золото, наприклад) переходять через мури, без затрати часу з'являються одночасно в різних міс-

цях, переносять важкі тягарі силою думки тощо, тощо. Але чому нема народнього повір'я про "відьма" в чоловічому роді? І це в час повної перемоги патріярхату, який з насіннячка ідеї-культу чоловічого принципу — так пишно розрісся у всеосяжний комплекс, з його варварсько-насильницькою й нетерплячою "бабської" конкуренції ідеологією, його пишною цивілізацією, апотеозою якої — двадцяте століття нашої ери. Ця перемога була позначена такими віхами, як спочатку заборона жінці бути священнодійницею (жерцем), ба навіть вступати в жертвенне місце, як істоті "нечистій"; потім — війною проти середньовічних відьом і зниження матері роду, відьми, до представниці зла, або ще й нижче — тільки злодюжки коров'ячого молока. Ця еволюція повір'я в бік ґротеску та здрібнілости цілком відбиває зменшення ролі жінки у суспільстві та її ваги. Ця перемога позначилася відсуненням жінки від науки, громадського життя тощо, тощо, аж включно до відібрання їй прав наслідування, громадських прав, надання їй єдиного "права" — лише додатку, безправної рабині в чоловіковім господарстві, речі до купівлі-продажу, предмету розкоші й насолоди.

Все це правда, але правда й те, що нема міту про "відьма", а міт про відьму цвіте в повній силі у всіх народів. Навіть недавно оце читали ми в газетах, що нащадки одної покараної колись відьми в штаті Масачузет подали клопотання до конґресу у Вашінґтон, щоб із них, як нащадків, зняли кару й надали їм амнестію.

На це запитання не можемо відповісти інакше, як не приймемо припущення: матріярхальна основа людського суспільства — такий глибокий материк і тривала так довго, той довгий період матріярхату запустив такі глибокі коріння у людську психіку, що останні пара тисячоліть патріярхату — лише тонке нашарування над материком.

Нашарування це було потрібне, щоб створити блискучу сучасну цивілізацію, підстебнуту повсякчасними війнами та для їх успіху технічними винаходами. Але ця, чисто патріярхальна, ідеологія — війною, насильством і підбоєм переробити світ — уже сама себе пережила, як показує абсурдність плянетознищувальної атомової зброї. Інші ідеї — вищої моралі й етики, як зброї удосконалення світу, а з ним і здобуття вищих здібностей — стали на порозі нашої доби.

І чи не прийшов час реабілітувати відьму, творця основ олюдинення двоногого звіря, відьму, колись доброго генія людського роду, а тепер здеградовану до спільниці ницого зла? Під цим кутом стає ясним і те нове явище, що сьогодні в царину наук та мистецтва густою лавою посунули жінки, що вони хочуть опанувати в цих висотах позиції не нижчі, а може вже подекуди й вищі. Це ж радарний сигнал, що жінка вже вступає в свої законні права — сказати своє велике слово в новій добі, де знищенню й зненависті, як зброї, нема місця.

Література

1. Shah Idries — "Oriental magic".
2. Збірник "Первісне громадянство та його пережитки в Україні". Українська Академія Наук. Культурно-історична комісія. 1926—28 рр.
3. Kurt Seligman — "The History of Magic" стор. 120—125.
4. К. Грушевська — "З примітивного господарства". Зб. "Первісне громадянство" УАН. Культ. Іст. ком. 1927 р. стор. 9—44.
5. П. Єфименко — "Первобытное общество" стор. 403—467.
6. Abbe H. Breull — "Four hundred centuries of cave art" стор. 279—281.
8. Margaret Murray — "The god of the witches".

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх кляс українських шкіл на еміґрації:

1. **Л. Деполович**

БУКВАР

Четверте поправлене видання

Ціна: У Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

2. **Петро Волиняк**

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої кляси

Третє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

3. **Петро Волиняк**

КИЇВ

Читанка для 3-ої кляси

Друге збільшене видання (більший формат і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

4. **Петро Волиняк**

ЛАНИ

Читанка для четвертої кляси

Друге поширене й поправлене видання (збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт і формат сторінки).

5. **Петро Волиняк**

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Єдиний на еміґрації підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

6. **Дмитро Кислиця**

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Фонетика й морфологія).

Підручник пристосований до українських еміґраційних шкіл (багато прикладів і завдань).
Сьогодні — це єдиний підручник з української мови на еміґрації.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням та церковним громадам — знижка.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

20, 21 і 22 лютого ц. р. в Торонті, Канада, відбулася нарада спеціяльних делеґацій Комітету Українців Канади і Українського Конгресового Комітету Америки у справі скликання Світового Конгресу Українців. Президію КУК на цій нараді представляли 10 делеґатів: президент КУК о. д-р В. Кушнір, його заступники ред. І. Сирник та інж. В. Коссар, член президії І. Іванчук та координатор президії ред В. Мартинець — усі з Вінніпеґу. Крім того ще чотири особи, спеціяльно умандатовані президією КУК для цієї мети, з Торонта: П. Волиняк, Є. Пастернак, А. Івахнюк, М. Королишин.

Від президії УККА були делеґовані: президент УККА Д. Галичин, віцепрезидент Олена Лотоцька, ред. М. Стахів, М. Пізнак, ред. В. Душник, ред. В. Мудрий, С. Ярема, Й. Лисогір, Ст. Спринський, І. Демер, Г. Білинський.

Наради відбулися цілком закрито: не тільки спостерігачі від громадянства, а навіть преса допущена на наради не була. В результаті спільних нарад одноголосно прийнято таку постанову:

> "Беручи до уваги посилений і безоглядний наступ Москви на життя українського народу на українських землях і на вільний світ, обидві делеґації прийшли до однозгідного висновку, що ця ситуація вимагає якнайбільших сконсолідованих зусиль вільного українства протиставитися цьому наступові. У зв'язку з цим делеґації визнали потребу скликати Світовий Конґрес Вільних Українців і в тій цілі постановили:
>
> 1. Передати ведення підготовчої праці для скликання Світового Конґресу Вільних Українців Панамериканській Українській Конференції, яка створить Підготовчий Комітет ПАУК.
>
> 2. Підготовчий Комітет опрацює проєкти плятформи і програми Світового Конґресу Вільних Українців і узгіднить їх з членами ПАУК та з тими організаціями, що мали б взяти участь у Конґресі.
>
> 3. До участи в Конґресі будуть запрошені: — а) представники центральних репрезентацій; б) представники вищих церковних Ієрархій, центральних крайових організацій у вільних країнах, наукові установи та суспільні об'єднання; в) представники українських громадських і політичних організацій. Усі вони мають виразно погодитися на плятформу Конґресу.
>
> 4. Делеґації КУК і УККА обміркували всі технічні труднощі відбуття Світового Конґресу Вільних Українців і прийшли до висновку, що місце і час Конґресу будуть визначені Підготовчим Комітетом ПАУК".

Знаю, що наші читачі будуть нарікати, але більше я нічого не можу сказати про ці наради, бо... не маю права: був я там не як редактор, а як делеґат і свого власного "комунікату" не маю права подавати: заборонено! Хоч міг би я багато чого написати...

Але я можу висловитись бодай про те, що вже відомо й так. Наприклад, президія КУК, а зокрема управа провінційного відділу КУК у Торонті, були певні, що на нарадах буде присутнє громадянство та представники преси. Відділ КУК у Торонті навіть розподілив квитки для своїх складових організацій і замовив залю в Кінґ Едвард готелі на 150 осіб. За два дні перед нарадою на засіданні управи відділу КУК у Торонті, на якому були і представники преси, оголошено листа від централі КУК, яким повідомлялося, що американська делеґація поставила вимогу: наради мають бути цілком закриті перед громадянством, що в нас у Канаді не було звичкою. Це викликало цілий ряд нарікань ще за два дні перед початком нарад делеґацій КУК і УККА.

Яка моя думка про це? Вважаю це за помилку: я б пустив представників організацій і преси на нараду, але не дав би їм слова, щоб не забирали часу в делеґатів. Мені, наприклад, було б приємніше обороняти свої погляди в присутності громадянства і преси, бо я так певен у своїй правоті і так вірю, що мої погляди є поглядами більшости українців, що я не бачу найменшої причини ховати їх від людей. Дуже мені шкода, що дехто з моїх шановних колеґ по нараді (особливо з США) цієї певности не мали: мати певність, що ти частка народу, що твої дії народ схвалює — найбільша радість для громадсько-політичного діяча. Бодай я так думаю.

Нарада відбулася в наслідок ухвали 6-го конґресу українців Канади, який ухвалив спеціяльну резолюцію про скликання першого світового конґресу українців, доручивши президії КУК увійти в порозуміння з відповідними організаціями, щоб здійснити цю ухвалу (Див. "Нові Дні", ч. 116, 1959 р.). Пригадаємо, що на 6-му конґресі виявили себе дві тенденції: повна політична консолідація в Державному Центрі (УНРада) і світовий конґрес українців та вибори на ньому "світової надбудівки", яка рано чи пізно у такій чи в іншій формі і мірі м у с і л а б протиставити себе Державному Центрові в екзилі, обґрунтовуючи це своє протиставлення "всенароднім мандатом", одержаним від світового конґресу українців.

На конґресі після довгих "боїв" у політичній комісії дійдено до компромісу: заклик до повної консолідації і заклик скликати світовий конґрес українців. Отож, ці дві тенденції і змагаються в нашому житті і по сей день: усі відламки ОУН (за винятком "двійкарів" чи УГВР) — за конґрес, уникаючи навіть заклику до консолідації, решта ж — за повну політичну консолідацію в Европі, а тоді тільки за скликання світового конґресу.

Наші читачі мають повне право запитати, що думаю я: чи конґрес відбудеться взагалі і чи він потрібен уже сьогодні?

На це запитання я відповідаю так:

1. На мою думку конґрес без політичної консолідації в Европі не дасть ефекту і навряд чи його можна буде здійснити. На жаль, Виконний Орган УНРади поки що мовчить, але на одному з прилюдних обговорень цієї справи в Нью-Йорку гене-

ральний секретар Закордонного Представництва УГВР М. Лебідь заявив виразно, що скликання світового конґресу, не осягнувши повної консолідації в Европі, він вважає за неможливе. Представники багатьох демократичних організацій також висунули таке застереження. Наприклад, організація СУЖЕРО (Союз Українців, Жертв Російського Комуністичного Режиму) ще за кілька тижнів перед нарадою в Торонті повідомила президію КУК, що вона вважає скликання світового конґресу перед осягненням повної консолідації передчасним.

Незважаючи на це, я на нараді голосував за резолюцію, яка подана вище, бо канадська делегація виступала, як цілість, тому без компромісу тут обійтись було неможливо.

2. Світовий конґрес українців можливий і без загальної політичної консолідації, але організатори його мусіли б знайти таку плятформу конґресу, яка б задовольняла у с і громадські, а головне п о л і т и ч н і організації, бо як, наприклад, ОУН (бандерівці) не приймуть плятформи конґресу, то в ньому крім них самих не візьмуть участи ЛВУ, ОЧСВУ, СУМ тощо, тощо; якщо, скажемо, кола УНРади, а зокрема УРДП, не погодяться на плятформу конґресу, то можна дуже сумніватись, щоб у конґресі взяли участь такі організації, як СУЖЕРО, Добрус у різних країнах, ОДУМ тощо. А таку загальну плятформу сьогодні знайти д у ж е в а ж к о, бо деякі організації конче намагатимуться протягнути в неї дещо таке, що вигідне тільки їм.

3. У випадкові, що така плятформа буде знайдена, світовий конґрес українців мусить дуже старанно підготовлятись найменше два роки, що означає, що конґрес не зможе відбутися раніш, ніж за три роки від дня нарад делегацій КУК та УККА, бо навіть ПАУК (Панамериканська Українська Конференція) не зможе зійтися раніш, ніж влітку ц. р. А тільки ПАУК виділить підготовчий комітет конґресу (див. пункт 4-ий ухвал наради).

4. Світовий конґрес українців не сміє виділяти ще якоїсь надбудівки, хочби вона була і в "світовому маштабі". Не тільки тому, що це відштовхне від участи в конґресі прихильників УНРади, яких є сьогодні величезна більшість, а ще й тому, що українці, американські та канадські (особливо перші) громадяни, не зможуть у ньому взяти участи, бо закони цих країн забороняють своїм громадянам брати участь в організаціях, які керуються центрами з інших країн — від них можуть зажадати реєстрації, як агентів чужих держав.

Та навіть, якби й це було якимсь чином переборено, то творити ще одну надбудову ніяк не личить, бо це свідчитиме про хоробливий стан нашого організованого життя на чужині. Ця "надбудовоманія" дуже погано свідчить про наше громадське життя вже й сьогодні. Візьмемо приклад з організації СУЖЕРО, до якої належу і я, тому можу сміливіше говорити, щоб мені не закинули ворожости до когось. Отже, основа організації, себто саме те, що працює, творить, заради чого організація існує — відділ. Над відділом є дві надбудівки (по двох лініях): головна управа СУЖЕРО і місцевий відділ КУК, де цей відділ є членом. Після цього йде ще вища надбудівка — централя КУК. Над централею КУК, а юридично і над нашим відділом, стоїть ще вища надбудівка — ПАУК (Панамериканська Українська Конференція). Тепер же за побожним наміром деяких політичних груп має бути створено ще якусь світову надбудову... Якщо до цього додати, що в нас іще існує Координаційна Рада (надбудова над СУЖЕРО і Добрусом США), то виходить, що над низовою, є д и н о т в о р ч о ю к л і т и н о ю, є аж п ' я т ь надбудівок, які здебільшого нічого не роблять, а тільки "керують"... Тепер ми х о ч е м о ще й ш о с т о ї! У такому становищі є й низова клітина УНО чи ЛВУ... А хто ж тоді працюватиме над людиною, себто, робитиме те, для чого організація створена?..

Нехай собі хто як хоче і скільки хоче мене критикує, але я з повною відповідальністю і на повен голос заявляю: це явище дуже нездорове, я б сказав навіть загрозливе. Подумати над цим належить дуже багатьом нашим громадсько-політичним провідникам.

5. Останнє — мета конґресу. Один з провідників УНО (Канада) у час нарад запевняв мене, що світовий конґрес українців, а зокрема майбутній світовий комітет українців (обраний на конґресі) притягне до праці, сказати б так, "українізує", тих, що народилися вже в Канаді чи США і українським життям і справами не цікавляться тільки тому, що між українцями "нема єдности". Вибачте, але більшої наївности годі й шукати! Уявіть собі, які "вогненні циркуляри" мусить писати цей світовий комітет, щоб вони, проходячи ще крізь п'ять нижчих надбудівок, могли запалити "вогнем любови" до України душу людини, яка остаточно вирекласъ свого народу і вже стала космополітом!..

Отже: світовий конґрес, на мою думку, повинен

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ СТРАВНІШИЙ ДЕШЕВШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

СПОЖИВАЙТЕ

ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ

ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.

Phone: RO. 9-7193

поставити іншу мету: зовнішня пропаганда, здобування прихильників визвольної боротьби нашого народу серед володарів чужого, байдужого, а часом і ворожого нам, світу. Конгрес не сміє роздрібнювати своїх завдань: тільки одне завдання! Тільки тоді можна буде чекати результату від світового конґресу українців. Виходячи з цього, світовий конґрес українців мусів би відбутись не де інде, а тільки у "столиці світу" — Нью-Йорку.

Світовий конґрес українців — справа дуже важлива й відповідальна. Тому всякий поквап в час його підготови недопустимий. Підготову його треба доручити людям сміливим, амбітним і послідовним у діях, але разом з тим і людям дуже поміркованим і одночасно із світлим розумом. Інакше конґрес не відбудеться, а якщо й відбудеться, то може не дати жодних результатів, або навіть пошкодити визвольній боротьбі нашого народу.

Будемо сподіватись, що ПАУК саме в руки таких людей і віддасть справу підготови світового конґресу українців.

П. ВОЛИНЯК

Віра ВОРСКЛО

ДВІ ПОЕЗІЇ

***

На когось я так довго чекаю,
Хтось би мусів до мене прийти.
І, здається, я чула голос,
Можливо, можливо це ти...

Але ні, це насмішка лиш долі,
Це глум, або просто жарт.
Як важко і гірко до болю —
Думок не повернеш назад.

Коли загублюся я вдруге
В очах серед синіх крижин,
Підкаже мені тоді туга:
В снігах не шукають жоржин...

***

Проміняв ти, проміняв
Мою пісню-птицю
На мальовані вуста,
На вузьку спідницю.

Кажуть, ціниться душа,
Але люблять тіло.
За краплиночку вина
Буде кожна мила.

Чи душа моя не степ,
Не зелені трави?
Чи в ній ніжність не росте,
Чи не є ласкава?

Як криниця ти, душе,
Нічого журитись:
Тільки легше із струмка
Стрічному напитись...

Я ВИРОСТАЛА У САДАХ...

Я виростала у садах,
Де груші достигали теплі,
І курявою лист пропах,
І соковиті пахли стебла.

Я виростала у полях,
Де сонця схід — неначе спалах,
Де потривожена рілля
Опівдні м'яко парувала.

Я виростала у лісах,
Де сосни рожевіли станом,
Де важко падала роса
На голубі лісні поляни.

Я виростала на Дніпрі,
Де височіють сині кручі,
Де на ніч ставлять ятери
Рибалки — люд небалакучий...

І барви тих далеких літ —
Куди б не ділася тепер я,
Що б не писала, — як відсвіт,
Лежать на білому папері.

ЛІНА КОСТЕНКО.

РУСОКОСА...

Русокоса, тонкого стану,
Білі руки, як двоє крил,
Не спіймаю, не дістану,
Що минуло — вище сил.

Над задуманою Сулою
В передсвітньому тумані,
Лебідь біла, повита млою,
Ти привиділась мені.

А чи сон був — хай прийде знову,
А чи правда — все одно.
Недокінчену розмову,
Як вино, п'ю, як вино.

Вчора, може, чи позавчора
Неба дальнього змерхла синь?..
Русокоса та винозора,
Лебідь біла, знов прилинь.

Знову ти, лиш тільки гляну
В цей вишневий виднокіл.
Не спіймаю вже, не дістану,
Що минуло — вище сил.

Л. ПЕРВОМАЙСЬКИЙ

Коли Ви хочете допомогти "Новим Дням" то користайтесь з послуг осіб і фірм, які оголошуються в нашому журналі. Вони допомагають розбудові журналу, то наш обовязок допомогти їм.

В таких випадках не забудьте покликатись на наше оголошення.

За переказами, село Седнів, що під Черніговом, ніхто старіше за сам Чернігів, а Чернігів старіший за наш древній Київ. От і уявіть собі, яку давню історію має це поселення. І не лише давню, але й славну. Свідками тому — древні вали, що й понині вражають своєю величчю, стародавні могили-поховання, довжелезні підземні ходи-печери, залишки фортеці на високій горі над ясновидим Сновом.

Та й сама назва села красномовно про те свідчить: Седнів" від слова "сидіти", "седні".

Колись татари довго й запекло штурмували укріплення на високих горах понад річкою Снов. Та нічого не могли вдіяти. Місяцями сиділи в обороні відважні захисники, не здавалися. Від того й утвердилося за ними прозвище "седнів", а звідти вже назва та перейшла на саме поселення.

Пізніше в селі Седневі був маєток козацького полковника Лизогуба та його нащадків.

Шевченківська липа.

Мальовничі гори та яри, вкриті лісами, прозорі води Снова, що в'ється попід самими тими горами, неокраї зеленооксамитні луги з дзеркалистими озерами, пакитні соснові бори у далечі, і поміж зеленим шумовинням біленькі хатки, що ластівчиними гніздами прилиплювались на схилах. Такий Седнів і його околиці. Краса та приваблювала до себе багатьох.

У Седневі не раз бував Тарас Григорович Шевченко. Тут збереглась старезна липа, під якою він писав поему "Відьма", каштанова алея, де ходив поет, будинок Лизогуба, у якому жив.

Бував у Седневі і поет-байкар Леонід Глібов. На одному з наймальовничіших виступів-обривів парку біліє колонада бесідки, де Глібов написав відомий лірничний вірш "Журба", що став народною піснею.

Коли глянеш звідти довкола, то відразу зрозумієш, що пейзаж, поданий у цій чарівливій поезії, майже фотографічно відтворює ці місця. Все точнісінько так:

Стоїть гора висока,
Попід горою гай,
Зелений гай, густесенький,
Неначе справді рай.
Під гаєм в'ється річенька,
Як скло, вода блищить,
Долиною зеленою
Кудись вона біжить.
Край берега у затишку
Прив'язані човни,
Там три верби схилилися
Та й журяться вони...

Безперечно, що ота чарівна картина природи, її осіннє замирання вразили Глібова, навіяли йому і поетичні образи і той журливий настрій, яким пройнята пісня, яка так хвилює і чарує людське серце.

В. ДАРДА

("Зміна", ч. 12, 1959, Київ.)

Тут Л. І. Глібов написав поезію "Журба"

Вийшла обмеженим накладом нова книжка Василя **ЧАПЛЕНКА**

ДЕЩО ПРО МОВУ

збірка лінгвістичних статтей.

Ціна — 1.00 доляр.

Замовляти:

Vasyl Chaplenko
c/o UVAN — 11½ W. 26th St. New York
N. Y. U.S.A.

ХОСЕ АСУНСІОН СІЛЬВА

НОКТЮРН

I

Серед ночі,
ночі, повної докраю передзвоном крил пташиних,
ароматом і дзюрчанням,
серед ночі,
коли пітьма шлюбно-вогка
загоралась фантастично світляками,
біля мене легко-легко,
вся прилинувши до мене,
мовчазлива і поблідла,
ніби горе незміриме
потрясло тебе глибоко, аж до фібрів потаємних, —
по тій стежці серед квітів,
що провадить у долину,
тихо йшла ти.
Повний місяць
в небесах блакитно-синіх,
безконечних і глибоких,
розсипав проміння біле.
Тінь твоя, тонка і млосна,
із моєю
серед місячного світла
на піску сумному стежки
получилася докупи,
і злилася,
і з'єдналась,
і з них стала тінь єдина,
стала довга тінь єдина,
тінь єдина...

II

Нині сам я,
сам — душею,
повний горем понадмірним і агонії і смерти, —
бо між нами час і віддаль,
час і віддаль і могила,
непроглядна безконечність,
куди голос не сягає, —
мовчазливий і самотній,
йшов по стежці.
Тільки гавкали довкола пси на місяць
сполотнілий,
тільки жаби
скреготіли.
Відчував я ніби холод. Був це холод,
що його в твоїм алькові
мали щоки, мали скроні
і твої кохані руки
в сніжнобілих
погребальних покривалах.
Був це холод від гробниці,
холод смерти
і нічого...
І при місячному світлі
тінь моя ішла самотня,
йшла самотня
у безлюдді степовому.
І наблизилась до неї
тінь твоя, струнка і жвава,
тінь твоя, тонка і млосна,
ніби в теплу ніч весняну,
ніч, напоєну докраю передзвоном крил пташиних
ароматом і дзюрчанням
і пішли дві тіні поруч,
тіні поруч...
О, ці тіні нерозлучні!
О, ці тіні душ померлих,
що єднаються докупи
з тінню тіла,
що одна шукають одну
в ночі смутку і печалі...

Переклав з іспанської — розміром оригіналу

Ігор Качуровський

МИХАЙЛОВІ СИТНИКОВІ

На фоні неба, мов на полотні,
Гаптують зорі вишивку тривожну...
І ось скажіть, як полюбить мені
Мого життя в'язницю придорожну?

Ще рік, ще два... І все це промайне
Все згубиться у неповторнім міті...
А сіра дійсність казкою війне
І казка стане дійсністю у світі.

Василь ДУБИНА

УКРАЇНЦІ КАНАДИ і США!

Повідомляємо українське громадянство, що 2 і 3 липня ц. р. в Торонті відбудеться

ВЕЛИКА ЮВІЛЕЙНА ЗУСТРІЧ

української молоді та старшого громадянства Північно-Американського континенту, присвячена 10-літтю ОДУМ-у.

У програмі зустрічі:

1. У суботу 2 липня спортові змагання одумівських дружин.

Увечорі в чудовій залі Палас Пір над озером Онтаріо в Торонті

ВЕЛИКИЙ ЛІТНІЙ БАЛЬ

2. У неділю 3 липня на фармі катедри св. Володимира "Київ" (25 миль від Торонта, на захід, гайвей ч. 5):

а) Польове Богослуження,
б) Офіційна частина,
в) Великий концерт,
г) Танці під оркестру,
д) Одумівське багаття.

Запрошуємо до масової участи все українське громадянство.

Підготовчий комітет.

ЧЕРГОВИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ОСЯГ

Враження з мазепинської імпрези "Людина і герой" в Українському Театрі-Студії Йосипа Гірняка. Нью-Йорк, Ньюарк, Філядельфія, 1959 рік.

Вже немало часу пройшло з тієї пори, як невелика, але міцна духом і об'єднана загальним стремлінням група театральної молоді під керівництвом славних акторів Йосипа Гірняка та Олімпії Добровольської з великим зусиллям і труднощами тримають прапор сучасного українського мистецтва на чужині. Зокрема тепер в Америці.

Ця група без всякого бажання і надії розраховувати в майбутньому на своє мистецтво, як на фах, як на джерело для існування, без необхідного для своєї діяльности грошевого фонду, без власного театрального приміщення, навіть без відповідних ресурсів часу (бо всі актори витрачають його на працю для прожиття), все ж таки не випускає зі своїх рук цього прапору.

Технічне й адміністративне керівництво майже повністю лежить на плечах режисера всіх вистав О. Добровольської, разом з акторами, які безкоштовно віддають театрові не тільки свій час та енергію, але нерідко і свої гроші (не сподіваючись, що вони колинебудь повернуться) на видатки по оформленню.

Я не збираюся тут писати історії театру або огляду його шляху, але оскільки я мав честь і щастя час від часу співпрацювати з театром, мені добре відомі ті ситуації, у які іноді потрапляли наші ентузіясти, єдиною втіхою яких за свою жертвенність була свідомість, що вони намагаються принести своїм людям справжнє мистецтво і нагадати їм про те, що наше мистецтво на чужині не вмерло, що воно завзято борониться перед асиміляційним тисненням а також перед тенденцією піти по лінії найменшого опору, себто дійти до рівня гопачківської ковбасно-чаркової малоросійщини.

Не зважаючи на тяжкі для театру на чужині емігрантські умови і на відсутність будь-якої матеріяльної бази, керівництво театру залишило поза увагою спокусу пожвавлення каси.

Воно залишило театр фізично бідним, але духово багатим, витонченим, шляхетним. Воно, не ганяючись за швидко переходячим дешевим успіхом, не пішло на поклін старосвітському смакові, тримаючись на мистецьких засадах високої кляси.

Тим самим керівництво підтягало на вищий щабель смак як самих акторів, так і переважну більшість глядачів, вихованих на побутових традиціях минулого.

Майже кожна нова імпреза досі лягала великим матеріяльним тягарем численних господарських проблем на плечі керівництва. Та не зупиняла й не зупиняє його, творчий вогонь на жертовнику не згасав. Що таке бідність!

У таких загартованих мистців, як Йосип Гірняк та Олімпія Добровольська це тільки подвійне, потрійне нервове напруження, а не зниження рівня, а тим більше не мистецька поразка.

Хіба матеріяльне обмеження вплинуло у свій час на високомистецьку виставу Франкового "Мойсея"? Усім, хто її бачив, залишилася надовго в пам'яті ця вищого рівня мистецька імпреза, у якій режисер прагнув дістатися до самих глибин мистецького твору.

У цій виставі голос мистця був наче втілений у мармурові скульптури з грецького барельєфу на тлі звучання людських, ніби безпристрасних голосів, без окремих слів.

Тут була зреалізована засада мистецтва, якому непотрібно ніяких зовнішніх декоративних або бутафорських чинників.

Тут було царство слова. Слова, яке, не дивлячись на гебрейську тематику, вже втратило національне гебрейське забарвлення і не потребувало ніякого підкреслення цього елементу.

І "Мойсей" був зроблений без жодної громадської підтримки, власними силами, власними нервами, власними грішми.

О, мільйонери-меценати, де ви? Невже ми можемо читати в книжках тільки про французьких, німецьких, російських, грецьких мільйонерів-меценатів, але тільки не українських?

Ніхто не робить замаху на ваше багатство, але якщо доля вам усміхнулася і зробила вас заможними людьми, то для чого ви складаєте ваші мільйони?

Хіба потребуєте їсти вдесятеро більше, ніж звичайні люди? Або, може, хочете за свої мільйони купити собі безсмертя?

Як усім добре відомо, початок і невблаганний кінець людини у всіх людей, не-мільйонерів і мільйонерів, більш-менш однаковий.

Безсмертя людини існує тільки в історії, у людських серцях і душах, у добрих спогадах, у всьому тому, що людина зробила доброго за свої мільйони для іншої людини, для суспільства, для науки, для мистецтва, для свого краю і народу.

Хіба ви, маючи багато грошей, не раділи б, якби ці гроші вчасно підтримали творчі задуми чесних талановитих мистців або науковців, підтримали творення національних цінностей?..

Але я непомітно для себе відхилився у бік від того, про що хочу сказати.

Ще до переїзду у США театр-студія Йосипа Гірняка мав чималий творчий доробок. Цей доробок охоплює декілька десятків великих власних вистав і чимало групових і сольових виступів у чужих програмах.

Останніми визначними виставами були: "Мойсей", "Юрій Клен" і "Людина та герой".

Ці три мистецькі явища настільки значні по ідеї, по режисерській майстерності і оформленні, що являють собою велике досягнення не тільки в наших емігрантсько-жебрацьких театральних умовах, але це було б також явищем надзвичайної ваги і в Україні, у театрах озброєних технікою, грішми й відповідним штатом музичних, малярських та адміністративних робітників.

Сказати, що це були культурні імпрези, як було зазначено в одній поважній рецензії, це значить не сказати нічого.

Як можуть бути у кращих учнів геніяльного Курбаса не культурні вистави? Критерієм для оцінки їхньої творчости мусить бути не звичайна культурність, а щось інше, побудоване на базі театральної спеціялізації.

Говорячи про ці вистави, насамперед треба підкреслити, що вони не тільки талановито зроблені, але й майстерно розроблені.

О. Добровольська поступово відмовилась від бутафорсько-декоративного тла для своїх вистав, не лиш тому, що театр не має матеріяльної бази, а й тому, що вона вибрала собі інший творчий шлях, — шлях внутрішньої театралізації авторського слова, авторського голосу.

І як багато вона тут винайшла! Навряд чи можна було б зробити більше на тлі декоративности.

У її виставах ніби звучали голоси самих авторів, які певно, чули їх так, коли ці голоси народжувалися у їх серці.

Ці голоси — образ загальнолюдського, для якого зовсім непотрібно зберігати зовнішній формальний чи національний кольорит.

Думки висловлені Шекспіром, Шевченком, Пушкіном, Сковородою чи Шіллером навіки залишаються капіталом усіх людей, бо їх думки збагачують усе людство, у якому б одязі вони не з'явилися і якою б мовою вони не були сказані.

З цим і лише з цим критеріем треба підходити до оцінки творчости режисера О. Добровольської, щоб уникнути таких зауважень, як, наприклад, "Чому Мойсей був без бороди і біблійного жидівського вбрання"?

У центрі творчого фокуса О. Добровольської є слово не тільки, як те чи інше поняття, але і як фарба, як ідея, як струм могутнього духа великої людини.

До цього слова вона має виняткову повагу, чутливість, обережність, вона нічим його не обтяжує, нічим не легковажить, прагнучи до повного розкриття втіленого в ньому внутрішнього образу.

Так побудовані "Мойсей", "Спогади про Юрія Клена" і "Людина та герой".

Остання імпреза була влаштована на відзначення Мазепинського Року. Це, сказати б інакше, реакція світу на явище Мазепи, відгомін інтернаціонального поетично-музичного мистецтва на честь Мазепи, слава про якого, не зважаючи на сторіччя, бренить до сьогодні.

На першій виставі в Нью-Йорку у грудні м. р. (вистава була повторена в Ньюарку і у Філядельфії) театральна заля Українського Народнього Дому, виповнена вщерть, зберігала урочисту атмосферу й поважність. До цього зобов'язувала знаменна дата 250-ліття мазепинства. Перед самим початком стихли останні голоси, вимкнуто світло. На підвищення перед сценою підіймається Йосип Гірняк, голова якого освітлена через щілину вузьким промінням й починає читати супровідне слово (текст Ю. Лавріненка). Це слово так літературно припасовано до всієї поетичної імпрези (чи імпреза до нього), що створює враження цілости разом зі всією імпрезою, а не тільки супровідною пояснювальною інформацією.

Гірняк читає. Просто читає. Але, як! Слухав би й слухав цього видатного майстра вислову, з уст якого вилітають слова, мов чарівні золоті птиці, які радістю осідають у людській душі.

Урочисто, тихо й поважно-реалістично звучать голоси Крушельницької, Змія, Шугана, Кириченко, Куліш, Салик, немов пробиваючись крізь віки. Час від часу до їхніх голосів вливається, як історичне тло, як могутній дзвін голос Гірняка, якого вже невидно, лише чути його голос, що підсилює героїчну символіку моменту і разом зі всіма акторами утворює величну месу. Вся імпреза побудована на п'яти фрагментах: 1. Королівський двір, страта на палі, бунт серця, віщі сни-марева, утеча. 2. На крилах Пегаса. 3. Бій під Полтавою. 4. Остання ніч на цьому боці Дніпра. 5. Мазепинський триптих. На жаль, у програмі не зазначені автори й джерела крім останнього прекрасного фрагменту відомого поета Вадима Лесича, який був серед присутніх.

Впадає в око чудове світляне підкреслення на сцені (яке теж говорить, але на своїй мові) і конуси гіпертрофованих витягнутих трикутників, які, притиснуті один до одного, вливаються, перегукуються ніби символізуючи простягають один до одного лінії між нашим сучасним і минулим.

Все до тонкощів продумане, відшліфоване, виправдане.

Написаний Вадимом Лесичем спеціяльно для цієї імпрези заключний триптих являє собою твір, який стоїть на дуже високому поетичному рівні і ще раз свідчить про яскраве обдарування автора.

Акторські постаті й мізансцени були такі прості й прекрасні (на що О. Добровольська є такий майстер) і з таким мистецьким почуттям міри зроблені, що нагадували античні барельєфи.

Нічого не буду говорити про музичне оформлення, бо знаю, що зроблено все, що було можливе. Музичний супровід скомпільовано не погано, але на мою думку він більше пасував би до цієї імпрези, якби був витриманий в одному стилі — у хоровому (як в "Мойсеї") чи якомусь інструментальному, а не сполучений з двома протилежними елементами: бандурно-арфяним і симфонічним.

Дуже приємно, що техніка звуку (Я. Недільський) ніде "не підвела", а діяла бездоганно.

Треба привітати від усього серця увесь склад театру, мистецького керівника, і особливо О. Добровольську з новим досягненням, з новою перемогою, бо ця імпреза — справді гідне відзначення Мазепинських Роковин.

Успіх театру був приголомшуючий. Довго актори й присутні викликали О. Добровольську, щоб подякувати їй (бодай оплесками), але вона, і на цей раз, не прийняла це запрошення і не вийшла.

Шкода, що ця вистава не може бути показана за браком відповідних коштів ні в Детройті, ні в Чікаго, ні в Клівленді, а тим більше по містах Канади.

Микола ФОМЕНКО

МОЖНА ПРИДБАТИ КНИЖКИ ВАСИЛЯ ЧАПЛЕНКА:

"Українська літературна мова, її виникнення й розвиток" — — — — — — — — — — — — — — — — — — **$ 5.00**

"Чорноморці" — — — — — — — — — — — — — — — — — —

КОНЦЕРТ РУСЛАНИ АНТОНОВИЧ

Недавно у залі, затишній від бурхливого руху столиці, — у гостинній Філіпс Ґаллери у Вашінґтоні — відбувся концерт відомої піаністки Руслани Антонович.

Важко утриматись, щоб не сказати — концерт однієї із найкращих серед молодих піаністів нашого часу.

Присутні були зачаровані та захоплені не тільки її блискучою технікою, суверенним володінням всіми засобами музичної виразности, закінченістю та майстерною завершеністю гри, але ще більше глибоким трактуванням великих творів, щирим почуттям та тим ірраціональним, що французи так вдало висловлюють своїм: "je ne sais quoi", — тим, без чого не може існувати ні справжній твір, ні його інтерпретація.

Піаністка Руслана Антонович закінчила Віденську Консерваторію у 1954 р., де вона вчилась під керівництвом славетного професора Ріхарда Гаусера. Також її вчителями були професори Роллянд Раупенштраух та Пауль де Конн. Цей останній передав своїй студентці традиції великого Антона Рубінштейна, учнем якого він колись був. В останніх часах її надзвичайний талант остаточно викристалізувався у всесвітно відомих майстрів Балтімори — професорів Мєчислава Мінца та Леона Флейшера.

На рідкість добре була підібрана програма цього незабутнього вечора, 1-го лютого 1960 р. Соната оп. 109 Бетховена один із глибоких творів пізнього Бетховена — прозвучала під пальцями артистки як одкровення. У першій частині сонати контраст між легкою, бездумною мелодією та глибокими, із серця поривающими інтонаціями хвилював своєю драматичністю. Не можу не відмітити казковість, навіть потусторонність, з якою прозвучало, — ні, краще сказати провіяло арпеджіо зменшеного септакорда. Друга частина сонати пронеслась, як бурхливий вихор, повний поривів у далечінь, щоб заспокоїтись, нарешті, у третій частині, що починається тихим та світлим хоралом. Варіяції цього хорала (не завжди зручно написані для фортепіяна вже зовсім глухим геніем) були подані як поетичні моменти замислення, журби та релігійного почуття. Серед них надзвичайно пластично та переконливо прозвучало маленьке фугато.

Другим номером першого відділу концерта були виконані "Симфонічні Етюди" Роберта Шумана. Ці твори все більш та більш привертають до себе увагу сучасного виконавця та слухача. Ці варіяції були написані всього 6—8 років після останніх сонат та квартетів Бетховена. Своїм змістом вони викликають уяву про мислителя. З вогненним серцем, що шукає розгадки нашого буття чи в енергійному наступі уперед чи у легких зльотах ельфів, чи у чуть помітній та м'якій знемозі, чи у блакитних мріях, чи у поліфонічному сплетінні сил... Усі варіяції у виконанні артистки були пов'язані єдиним, цільним переживанням та високою патетикою, що знайшла своє завершення у фіналі — повному бадьорости, запалу та творчого зльоту до неба.

Друга частина концерта почалась відомою та часто виконуваною сонатою Моцарта у Д-дур. І тут крім філігранної гри, без якої Моцарта навіть немислимо виконувати, — були розкриті у тлумаченні Руслани Антонович несподівані скарби думки та почуття. Досить сказати, що споглядальне Адажіо, у якому чути майбутні настрої романтиків, примусило навіть холодних людей захопитися та зворушитись. Поліфонічний епізод у Фіналі прозвучав рельєфно, чітко та переконливо-завершено. Уся соната своєю закінченістю раптом з'явилась перед слухачами, як статуя.

Останні були дві токкати, надзвичайно трудні для виконання та незручно написані для фортепіяна. Перша, рідко виконувана токката — Равеля. Блискучий, повний енергії твір був інтерпретований надзвичайно переконливо та закінчено. Я сказав би неначе відлитий з бронзи. Друга токката була Прокоф'єва — подібна урагану вогню та іскор, що інколи звучала так, що захоплювала дух.

Присутні довго бурхливими оплесками дякували піаністці за естетичне переживання, яке випало на їх долю. На великий жаль, не всі зацікавлені із української громади Вашінґтону змогли відвідати цей винятковий концерт, частково тому, що не були оповіщені про концерт, частково тому, що концерт припав на робочий день.

Ми зі свого боку побажаємо цій надзвичайно обдарованій (може навіть великій) піаністці щастя та удач на її дальшому творчому шляху.

Професор Микола НЕДЗВЕДСЬКИЙ

КОНЦЕРТ БАНДУРИСТІВ

14 лютого в залі УНО, Торонто, відбувся концерт першого канадського ансамблю бандуристів ім. Остапа Вересая під керівництвом Павла Казанівського. Місце осідку ансамблю — Сан Кетеринс, Онтаріо.

У програмі були народні пісні, коляди, твори українських композиторів і так звані повстанські пісні.

Назвати цей ансамбль мистецьким колективом ще не можна: це скоріш іще школа кобзарського мистецтва. Колектив складається тепер із 15 осіб, в тім числі 11 бандур. Керівник ансамблю свідомий того, що він має не завершених митців, а учнів, тому й підібрав відповідний репертуар — легкий до виконання і трохи одноманітний.

Незважаючи на це, ансамбль справляє досить приємне враження і його цілком можливо слухати: люди, які здебільша ніколи не то що не грали на бандурах, а, мабуть, взагалі нічого спільного з музикою не мали, поза своєю працею навчилися чимало і вже можуть зробити приємність навіть і культурному слухачеві. Це їх велика заслуга. Тим більше, що саме вони дали початок розвиткові мистецтва гри на бандурі в Канаді. У цьому чи не найбільша заслуга їх керівника — П. Казанівського. Можна сподіватись, що завдяки йому бандура скоро стане в Канаді, якщо не масовим, то хоч поширеним інструментом.

Ансамблеві ще чимало чого бракує: і добрих музик-бандуристів, і добрих свіжих голосів, і зіспіваности, а часом і темпу й навіть темпераменту, словом — бракує ще дуже багато, але все це можна здобути впертою працею.

Дуже заважає ансамблеві "патріотична політика": уявіть собі, що крім "Не пора...", яким відкрито концерт, виконано ще й український та канадський гімни, ніби це не концерт, а якесь міжнародне свято...

Шедевру примітивізму осягнуто в чудовій історичній пісні "А вже років двісті..." Уявіть собі, що хороша козацька пісня виконується так солодкаво-лімонадно, як

...ну, скажемо, як десь на передмісті галицького містечка співається пісня "Взяв би я бандуру". Це справді було щось таке нудно-сахариново-солодкаве, що від того можна захворіти. Мало того: якийсь сахариновий "патріот" вирішив, що текст пісні не відповідає севеушницькій "генеральній лінії", що народ наш нічого не розуміє в історії і "поправив" тексти цієї пісні. Та ще й як! "Відремонтував" її дяківсько-"релігійними" (знову до безтями солодкавими) словами...

Коли я запитав п. Казанівського, де він дов'яв цей вибачте за вираз, "варіянт", то він, ніяковіючи, пояснив, що "один наш приятель порадив нам співати його варіянт цієї пісні, щоб не образити гетьмана Богдана..." Я не питав, що це за "приятель", але з усього видно, що це хтось із севеушницьких "вождів", під духовим омофором яких ансамбль, на превеликий жаль, перебуває.

Севеушницьку "політику", якщо вона комусь мила, робити можна завжди, але експерименти з історичними піснями (та ще такими!) ми п. Казанівському робити не радили б — це смерть людині і мистцеві! Порадьте тому вашому "поетові-композиторові" написати власний твір, а не вправлятись над історією народу.

В окремих творах, (наприклад, "Очерет мені був за колиску", аранжировка П. Казанівського) дуже приємно й повно звучали бандури.

Побажаємо ансамблеві менше політиканства, а більше мистецтва!

ких вожденят із винвом... зразкового неуцтва у спра-
ких вожденять із винвом... зразкового неуцтва у спра-
вах літератури й політики. Мало того, що скалічену чудову — національну музикою і змістом — пісню "А вже років двісті" ці вожденята сприйняли трохи чи не як національний гимн... Генеральне севеушницьке вожденяточко так і заявило при мені ж: "Побратиме! Чудово! Сам народ говорить устами вашого ансамблю!" А "народню" пісню "Очерет мені був за колиску" вони сприйняли трохи чи не стоячи "на позір" перед "маєстатом народньої творчости", не знаючи того, що це не народня пісня, а текст поета-комуніста, закатованого російськими більшовиками, Дмитра Фальківського, який не так, як Микола Хвильовий (за твердженням севеушників, звичайно!), а таки справді був чекістом. Не знаємо, яку ролю й обов'язки він мав у тій катівні, але ніколи не втаювалося, що Д. Фальківський був у ЧК і виконував якісь обов'язки в Білорусії.

Якось одному із севеушницьких лідеринят довелося говорити на одній із козубівських п'ятниць про Миколу Зерова. Коли його запитали, як М. Зеров розцінював діяльність М. Хвильового, то він почервонів і сказав, що М. Зеров помилявся (тільки севеушники безпомильні!), але він не може про це говорити, бо при цьому треба було б вимовити ім'я "ворога народу"! Отака "севеушницька ортодоксія"! Тепер же їх вожденята плещуть Д. Фальківському і домагаються повторення його твору, бо "вашими устами говорить сам народ".

От бачите, а ви думали, що севеушники якісь неуки!

Я не хотів би, щоб ансамбль викинув із свого репертуару цю пісню, із простенькою, але приємною мелодією і з не поганим аранжируванням П. Казанівського. Ні, співайте її й далі. Чекіст із Д. Фальківського, мабуть, був поганий. У Торонті є один його землях, який мені розказував таке: Д. Фальківський у час війни й революції, будучи дуже молодим хлопцем десь заблукав із рідного села. Якось опинився в Черв. Армії і там попав у ЧК. Потім, побачивши, що сів не в ту "карету", залишив ЧК.

Це дуже імовірно, бо в одному із своїх віршів Д. Фальківський розповідає про те, як "чекіст затужив за синьою волошкою в житі". Москва прекрасно знає, що коли чекіст тужить не за людською кров'ю, а за волошкою в житі, то вже пропаща справа: це вже не чекіст, а людина. А раз він тужить не за рожевеньким кукілем, а таки за синьою волошкою, та ще в золотому житі, то він ще й українець, а не тільки людина. Отож: розстріляти його! І розстріляли. Що ж ми можемо зробити? Нічого. Хіба сказати: нехай йому Бог простить, якщо він чимсь завинив!

А що його Москва дозволила реабілітувати, то тим не турбуйтесь — це реабілітація з примусу, не щира. Не було б еміграції, то не було б і цієї "крізьзубної" реабілітації.

А севеушників ще раз вітаю з "класовою" чуйністю і з великими "знаннями" нашої літератури та історії...

П. ВОЛИНЯК

У СПРАВІ ВИДАННЯ ТВОРІВ ПОК. МИХАЙЛА СИТНИКА

Чимало читачів питають, як є з виданням посмертної збірки поезій Михайла Ситника: чи буде видана, якщо так, то коли, що для цього треба, радять зробити передплату тієї збірки і т. д.

Отже, збірку я конче видам. Усі рукописи покійного поета вже в мене. Справа тільки в тім, що не всі ті твори варто сьогодні друкувати: це здебільшого перші начерки поезій, які поет поступово опрацьовував і друкував у періодичній пресі. Отож, найбільшу вартість мають твори уже друковані по різних часописах, як цілком викінчені. Їх було дуже багато. Зібрати їх одній людині в наших умовах майже неможливо. Тому я прошу всіх читачів і всіх наших співробітників переслати мені всі твори М. Ситника, які вони можуть десь роздобути. Це, звичайно, не стосується творів, виданих окремими збірками.

Коли зберемо все друковане в періодиці, потім виберемо закінчені поезії з рукописної спадщини, тоді замовлю комусь із критиків статтю і приступимо до друку книжки.

Передплати на неї я робити не збираюсь, бо це вимагає багато часу і клопоту. Але я просив би прихильників творчости Михайла Ситника допомогти мені іншим способом: укласти у видання більшу суму, скажемо від 5 до 100 долярів чи й більше. На внесену суму кожен одержить книжки із знижкою на 50% продажньої ціни, себто, по собівартості.

Нема найменшого сумніву, що півтори-дві тисячі примірників нових поезій М. Ситника завжди продадуться і особи, які вклали трошки грошей у видання, не тільки зроблять добре діло для нашої культури, але й нічого не втратять матеріяльно, бо книжки продадуть знайомим і приятелям, які ніколи не відмовляться дати 1.50—2.00 доляри за книжку померлого хорошого поета, якщо до когось поважно з такою пропозицією звернеться його ж приятель чи добрий знайомий.

Звичайно, що я її видам і сам, без допомоги. Але такому випадкові справа може дуже затягнутись. Я не люблю стогнати і квоктати, домагатись жертв і т. д., але матеріяльні справи мого видавництва дуже далекі не тільки від блискучих, а навіть від таких, що їх можна б назвати "зведенням кінців з кінцями". Допомога читачів за останніх пару місяців дуже поліпшила стан, але цих додаткових кілька сот долярів ніяк не дозволяють мені зараз же видати пристойну збірку поезій. Про це скажемо пізніше трохи.

Ніяких грошей на це видання зараз слати не треба — я їх тепер навіть не приймУ. Я хочу тільки допомога скоріш одержати декларації, а по гроші я повернусь аж тоді, як усе буде готове і я приступатиму до друку.

Якби знайшлось хоч 10—20 осіб, що дали б по кілька десятків долярів (вірніш, не дали б, а позичили б їх), то збірка поезій М. Ситника могла б бути видана ще цього літа.

Отже, чекаю: 1. На декларації позичкових вкладів на книжку, і 2. На поезії М. Ситника, друковані в періодичній пресі. Це можуть бути вирізки з позначенням назви і дати чи хоч числа часопису, у якому той вірш друкований, або й переписані, але також із позначенням назви часопису, його дати й числа. Переписувати треба дуже акуратно, уникаючи помилок.

Звичайно, що того, що було друковано в "Нових днях", слати не треба.

П. ВОЛИНЯК

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ БУЛЬВАР

(Продовження із стор. 6-ої.)

— Розповідайте, прошу вас, говоріть, говоріть! Поет ходить по кімнаті з кутка в куток. Його не зовсім задовольняє неквапна, трохи іронічна манера, з якою Лесков згадує про знайомих їм обом киян. У гостя здатність помічати смішне. Це непогано, звичайно! Але цього замало! Ненависть повинна спалахнути, коли розповідається про страшного царського сатрапа Бібікова, генерал-губернатора Київщини, Поділля, Волині.

— Надто безцеремонний генерал-губернатор! — похитує головою гість. — Хоч і однорукий Дмитро Гаврилович, та...

— Безцеремонний... І все? Ні, мій друже, не так народ затаврує одного з катів правди!.. Та грець з ним, з Бібіковим! Про Київ розповідайте, друже... Про місто нашої слави. Він назавжди, а Бібіков що? Тлінь! Поганий сон!.. Про Київ мій розповідайте!..

ЮХИМ МАРТИЧ, кілька коротких оповідань якого ми подали нашим читачам вище, народився в 1910 році в Києві, у родині службовця.

Літературну діяльність розпочав ще будучи студентом, здається, першим його літературним твором був нарис про Шевченківський бульвар у Києві, вирукований у симпатичному київському двотижневому журналі "Глобус" (приблизно такого формату і об'єму, як "Нові Дні") у 1932 році. Проте перша книжка нарисів Юхима Мартича "Школа життя" вийшла аж у 1939 році. Після того він видав книги "День народження", "Сімнадцята професія", "Весела людина".

У час війни Ю. Мартич працював, як і всі письменники, в редакціях фронтового радіомовлення. У ці роки він видав цілий ряд творів: "Листи від синів", "Оповідання про друзів", "Путь на волю", "Партизанські серця", "Добрий сусіда", "Казки міста".

Виняткове місце в творчості Ю. Мартича займає Київ. Києву і киянам він присвячує цілий ряд збірок оповідань: "Вірний друг", "Як склали пісню", "Будні та свята", а також два великі прозові твори — "Льотний день", "Київська повість".

Значне місце в творчості Мартича займають біографічні твори. Окремими виданнями вийшли його книги про Панаса Саксаганського, Олександра Богомольця, Наталію Ужвій. Біля півсотні коротких історій, присвячених діячам української культури, вміщено в його книзі "Краплі золотого дощу". Кілька коротких оповідань, поданих до ласкавої уваги наших читачів вище, ми беремо із його найновішої книги "Іскри живого слова" (Київ, 1959 р.).

Юхим Мартич цілком невідомий еміграції письменник. Лиш пара його коротких історійок було вміщено колись у органі ОУН "Час" у Німеччині. Це все, що було друковане з його творчости на еміграції, хоч його біографічні твори можуть мати інтерес для наших читачів, бо на еміграції біографічна література майже відсутня, мабуть, через брак джерел і через брак часу в письменників, бо біографічні твори вимагають чимало часу на вивчення та збирання матеріялу.

Несподіванкою нашим читачам, мабуть, буде, що Юхим Мартич не українець, а жид. Може навіть, за нашими канадськими нормами, буде точнішим вислів "українець жидівського походження", бо, здається, жидівства в ньому залишилось дуже мало. Справжнє його прізвище Юхим Фінкельштейн і так звали його всі в інституті, хоч тихенько говорили, що він таки не Юхим, а Нухим...

У сучасних своїх творах Мартич б'є чимало поклонів "старшому братові", партії, добре знаючи українську мову (він — колишній учень Миколи Зерова, Юрія Клена, акад. Калиновича тощо), він тепер часто мовби навмисне псує її, пристосовуючи до норм "старшобратньої мови". Та на початку 30 років він був дуже лояльний до українства. Я, наприклад, ніколи не чув, щоб він розмовляв у ті часи російською мовою.

У громадському житті Ю. Мартич участи не брав, в комсомолі чи партії не був (принаймні тоді), стипендіянтом не був, жив не в гуртожитках, а приватно, складалося враження, що поводиться дуже обережно, щоб не викликати якоїсь підозри і не вилетіти з інституту.

Дуже любить Київ, а в Києві чи не найбільше найкращий у світі Шевченківський бульвар. Ось як він пише про нього у вступі книжки "Іскри живого вогню":

"Через міста і села проходить головна вулиця нашого життя. І Шевченківський бульвар — одна маленька її частка. Це вулиця слави й кохання, вулиця праці й науки, — ділова й лірична, буденна і святкова і завжди прекрасна. Багато значних і цікавих зустрічей відбувається під величними тополями бульвару".

Скористали ми з оповідань Ю. Мартича тільки тому, що вони написані на Шевченківські теми, бо чогось нового про Шевченка сьогодні на еміграції, на жаль, здобути важко.

Як бачимо, є різні жиди. Бувають і такі, як Леонід Первомайський та Юхим Мартич. Скільки мені відомо, то Мартич ніколи не належав до тих, яких треба було боятись, що вони тебе "продадуть", хоч при першій зустрічі з покійним Юрієм Кленом уже на еміґрації, останній, розпитуючи мене про Київ, висловив жаль саме до Мартича. Юрій Клен тоді ж дуже обурювався, що націоналістичний "Час" передрукував Мартичеві твори.

Та все може бути. Подаємо нашим читачам твори і відомості про Юхима Мартича так об'єктивно, як тільки можемо. Сподіваємось, що знайомство з цим письменником нашим читачам не стане на заваді, а навіть навпаки — може стати в пригоді, бо рано чи пізно їм можуть попасти до рук його біографічні твори (пре велетнів нашої культури), то при читанні їх дуже вар то знати, хто їх написав. П. ВОЛ.

Подвоїмо кількість передплатників журналу до його 10-річчя!

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

Вельмишановний пане редакторе!

Прошу прийняти ще одного передплатника. Гроші і адресу додаю.

Щасти Вам, Боже!

З пошаною,
Віра ДРАЧ, Трентон, США.

Дорогий пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на щось інше.

З пошаною до Вас,
Анастасія ГОРОДОВЕНКО, Монтреаль, Канада.

Шановний пане редакторе!

Шлю 6.00 дол., з яких 4.00 на віднову передплати, а два на розбудову журналу.

З пошаною
Христина КОТИК, Балтімора, США.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 8.00 дол., з яких 4.00 на віднову моєї передплати, а 4.00 за нового передплатника (адресу додаю).

Бажаю дальших успіхів у Вашій праці.

З пошаною,
протоієрей Л. ФОРОСТІВСЬКИЙ, Ельмора, Па., США.

До в-ва "Нові Дні", Торонто, Канада.

Пересилаю віднову передплати і 1.00 дол. на розбудову. Разом 5.00 дол.

Антоніна КУЛИК, Міннеаполіс, США.

Дорогий Петре Кузьмовичу!

Тому, що наша Оксана виросла із "соняшникового віку", шлю гроші за "Соняшник" і прошу слати його в Німеччину (адресу додаю), щоб число його читачів не зменшилось.

З глибокою пошаною та привітом від нас усіх,
Люба МЕНЖЕГА, Міннеаполіс, США.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., в тім числі віднова передплати і 1.00 доляр на пресовий фонд.

З пошаною,
С. ФУРСА, Детройт, США.

До редакції "Нові Дні", Торонто.

Шлю переказа на 5.00 дол., в тім числі 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на пресовий фонд.

З пошаною,
Ол. ШИМАНСЬКИЙ, Вінніпеґ, Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Вчора вислав 3 фунти на віднову своєї передплати (на два роки) і окремо півтора фунта на нового передплатника, адресу якого додаю.

Бажаю успіху у видавничій праці!

З пошаною,
О. КУРИЛЕНКО, Бурвуд, Австралія.

До видавництва "Нові Дні", Торонто, Канада.

Спішу повідомити, що знайшов ще одного передплатника. Чекаю на здійснення "чуда"!

З правдивою пошаною,
Г. МАСЛЮК, Сефтон, Австралія.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю десять дол. і 50 центів. Розподіліть так: на віднову передплат моєї і пані Семчук — 7.00 дол., 3.50 на нову передплату для пані М. Лазарук.

З правдивою пошаною до Вас,
Ольга ЮСИПЧУК, Едмонтон, Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Стежу за Вашою кампанією в "Нових Днях" за подвоєння передплатників. Цілком схвалюю Ваші заходи. Маєте цілковиту рацію. Даю Вам трьох нових передплатників, з них два на "Нові Дні", а один на "Соняшник". Шлю 27.00 долярів, з них 20 на передплати (від нова моєї і за трьох нових), а 7.00 — на розбудову журналів.

Завжди приємно читати Ваше писання в "Нових Днях". Як тільки одержу журнал — зараз же дивлюсь чи нема чогось, що написали Ви. Ви дієте у Ваших писаннях, як сумління української Канади. Сердечне спасибі від мене, одного з Ваших вірних читачів та прихильників, за Вашу вартісну працю.

Щиро бажаю успіхів у 1960 році. Сподіваюсь, що одсвяткуємо і двадцятилітній ювілей "Нових Днів".

З правдивою повагою,
Ваш П. ПЛЕВАКО, Париж, Франція.

Дорогий пане редакторе!

Вибачте за спізнену віднову передплати. Разом з цим шлю 11.50, з яких відрахуйте за передплату за минулий рік, на поточний і на 1961. Матиму спокій, як братиму в руки Ваш журнал, який, як єдиний свого роду на еміґрації, дуже ціню.

Шкода, що на Вас і на Ваш журнал безвідповідальні людці час од часу кидають усякі наклепи. Та такий час, у якому живемо... Хочу по-дружньому порадити Вам, щоб Ви не звертали на такі виступи уваги й не писали про них. Це на мою скромну думку принижує Вас і Ваш журнал. Будьте вищі за них, бо вони, здається мені, не варті Вам, як у нас казали, "піти по махорку".

Ви ж маєте добрий випробуваний гурт читачів, які ас цінять, а "Нові Дні" люблять. То нащо ж псувати бі здоров'я й нерви? Пройшли Ви не одно в житті, то, ені здається, повинні б дивитись на них, як на щось ижче.

Найбільше мені подобався у журналі за минулий к Ваш репортаж про зустріч з нашими артистами, і гостювали в Канаді із "старшими братами" у так аному "Рашен Фестивалі". Сам репортаж і висновки знамениті. Саме цього нам, на мою думку, бракує всіх наших газетах і журналах: як наші люди жи- ть у поневоленій Україні, як народ борониться та в их формах та боротьба відбувається.

У нас пишуть про все: про партії, конґреси, збори, бори і подібні дрібні справи, а про те, над чим най- льше уболіваємо і за чим тремтить наша душа — шемо мало або й нічого.

Тримайтеся й далі гідно і працюйте, як і раніш, запалом і посвятою справі. Будьте певні, що вже єте людей, а з часом матимете їх все більше й біль- е, які Вам повірять, бо переконаються, що Ви працю- е чесно і з повною відданістю своїй справі.

З правдивою пошаною,
Ваш Євген КУРДИДИК, Торонто, Канада.

Дякую, дорогий пане Євгене, за листа. Ви дуже по- ляєтеся, припускаючи, що ті наклепи псують мені доров'я й нерви". Все це, вибачте за вираз, мені на- ть за вухом не свербить... Добре Вам говорити так, Ви знаєте лише Ваш погляд, а от якби Ви читали і листи, які я одержую, то Ви побачили б, що воно не и просто. Спробуй не видрукувати листа, у якому бе лають, як зараз же маєш обвинувачення: "Ага, ви боялись мого листа видрукувати, бо я сказала (чи азав) правду увічі! Ото ви такий хоробрий і чес- ий?.."

Або пришлють тобі 5—6 вирізок з "братолюбних" зет і домагаються відповіді напасникам. А один мій мляк з докторським титулом, так той пришле вирізку "Нового Шляху" з нападами на Олександра Довжен- і пише: "Знаю, мовляв, ви скажете, що Лев Тигро- ч темний, як чіп від порожньої бочки з мазути, але к "полемізувати" кожен уміє. А от ви візьміть і від- ньте його закиди..." І мені коштує справді багато рвів, щоб пояснювати людям, що сперечатись не з якним можна і варто. От і мушу час од часу щось азати — виключно для того, щоб заспокоїти своїх тачів.

П. ВОЛ.

Відділ СУЖЕРО,
Ошава, Онтаріо, Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

З нагоди десятирічного ювілею "Нових Днів" шле- Вам щиру подяку за висвітлення в журналі боротьбу нашого народу з окупантом України і за інформа- про сучасне життя нашого народу на поневоленій тьківщині. Тішимось, що не зважаючи на невеликий змір журналу, Ви знаходите час од часу місце для світлювання праці УНРади та взагалі вмісте обстояти ш Державний Центр в екзилі.

Сподіваємось, що в наступному десятиріччі Ви бу- те продовжувати видання "Нових Днів" — єдиного мократичного журналу, що завжди стояв на твердих ржавницьких позиціях.

Щоб улегшити Вашу важку працю, а разом і з изнанням подяки за Вашу невтомність шлемо неве- личкий подарунок — 25 долярів на розбудову нашого журналу.

Управа відділу:
М. ПЕТРІВСЬКИЙ, голова, Г. ЛИСИЦЬКИЙ, секретар.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 7.00 дол. З них 4.00 на віднову передплати, а 3.00 на розбудову журналу.

З повагою
Василь РУДЕЦЬКИЙ, Чікаго, США.

"Нові Дні", Торонто, Канада.

Шлю поштового переказа на 5.00 дол., з яких 4.00 дол. на передпату, а 1.00 дол. на пресовий фонд.

З глибокою до Вас пошаною
М. БАРАН, Чікаго, США.

Високоповажаний пане Волиняк!

Шлю переказа на 10.00 долярів, з яких чотири на віднову моєї передплати на "Нові Дні", 3.50 за нового передплатника "Соняшника" в Німеччину, а решту грошей розподіліть, як самі хочете.

З повагою
О. РОМАНОВСЬКА, Міннеаполіс, США.

Шановний пане редакторе!

Дуже радо читаю Ваш журнал. Дуже тішусь, що знайшовся хоч один еміґрант, який має відвагу й гостре перо. Я не уявляю собі, щоб це воно було, якби не було "Нових Днів"...

З правдивою пошаною до Вас,
Н. СОЛОНИЙ, Едмонтон, Канада.

До редакції "Нових Днів", Торонто.

Шлю 5.50 дол., з яких 4.00 на віднову передплати, а 1.50 на пресовий фонд.

З пошаною
П. ТАТАРКО, Рочестер, США.

"Нові Дні", Торонто, Канада.

Шлю віднову передплати і 1.00 дол. на розбудову журналів.

З пошаною до Вас
О. КУЗИК, Пасейк, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 9.00 дол., з яких 4.00 на віднову моєї передплати, 3.50 на нову передплату "Соняшника" (адресу додаю), а 1.50 на пресовий фонд.

Нехай Вам Бог поможе подвоїти число передплатників.

З пошаною
Г. Ж., Гінсдейл, Ілл., США.

Шановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплати і 1.50 на пресовий фонд журналу.

З пошаною
М. РОМАНКО, Торонто, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Шлю адресу і гроші за нового передплатника. Постараюсь ще знайти з пару передплатників.

З пошаною
Д. САЧКІВСЬКИЙ, Торонто, Канада.

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

Шлю 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на розбудову. При цій нагоді вітаю Вас з десятиріччям Вашої успішної праці та бажаю багато сили, здоров'я та витривалости на майбутнє.

З великим зацікавленням прочитала Вашу довідку про Івана Ле. Це вперше я дещо довідалась про письменника, який привернув мою увагу ще 20 років тому. Вам напевно буде цікаво довідатись, як це трапилось, бо я ж на Радянській Україні ніколи не була, а самі ж пишете, що його твори не перекладались і не перевидавались.

У 1939 році я жила в Празі і тоді ще ніколи й не бачила якогось твору українського підрадянського письменника, перекладеного чеською мовою. Та бажаючи стежити за світовою літературою, я стала членом видавничої спілки "Орбіс", яка видавала цікавіші твори світової літератури, які в той час були найпопулярнішими, себто тим, чим тепер є в Канаді і США "книжка місяця".

Та це не таке й важливе. Хочу сказати, що в 1939 році по всіх книжкових вітринах появилася гарно видана згаданим вище "Орбісом" книжка Івана Ле "Ґума клеса". Я відразу задумалась над оригінальним прізвищем автора і щось мені підказувало, що це, можливо, українець. Я відразу перечитала книжку. Читала її з великим захопленням, як і всі мої ровесники. Та в книзі нічим не зраджувалось національне походження автора. Довідки про нього теж ніякої не було. Мої розпитування про Івана Ле між українцями нічого не дали — ніхто його не знав.

Своїм колеґам-чехам в університеті я сказала, що Іван Ле українець, хоч певности не мала, бо припускала, що міг таке прізвище прибрати і якийсь узбек, бо воно коротке і легке. Не знала, як той твір звався в оригіналі, бо в перекладі цього не подано. Тепер з Вашої довідки здогадуюсь, що це був "Роман Міжгір'я". Чого чехи зробили з нього "Ґуму Клесу", я не знаю. Хіба тому, що дослівний переклад для чехів "не звучить".

Отже, як бачите, Івана Ле перекладали не тільки російською мовою, а й чеською. І то в той час, коли режим не силував до таких перекладів, як це робиться тепер.

Пройшло чимало років і я зовсім забула про Івана Ле. Одного дня, гуляючи по Торонті, я зайшла до книгарні, до якої заходило чимало патріотів наших, але так, щоб їх там менше бачили... Причина, що штовхнула мене зайти в ту книгарню, була та, що у вітрині я побачила роман Івана Ле "Наливайко". Я з радістю вхопила в руки ту книжку, однак і до сьогодні я її до кінця не дочитала, бо не було сили. У моїй душі стояв зовсім інший образ письменника, який у мене лишився ще від читання прекрасного роману ще 20 років тому. "Наливайко" мене виводив з рівноваги...

Вибачте, Петре Кузьмовичу, що забираю Ваш час, згадуючи про Івана Ле, але мені так колись хотілося щось довідатись про нього, такою він був мені загадкою, що Ваші хоч і короткі відомості про нього дали мені змогу хоч по 20 роках уявити людину, яка колись викликала таке захоплення своїм хорошим романом, і яка, мабуть, і сама не знає, яку приємність вона зробила і яке захоплення викликала своїм твором у чужої молоді далеко поза межами України.

На жаль, мої книжки залишились у Празі, але я тут маю чимало знайомих чехів і спробую знайти цей переклад, щоб упевнитись, як цей твір звався в оригіналі.

Дуже хочу роздобути твори Л. Первомайського, якби Ви помогли мені в цьому, то була б дуже вдячна. Мені підрадянські видання не є "трефними". Співчуваю тільки тим, що їх бояться читати, бо, мабуть, не можуть самі собі довіряти.

Ще раз бажаю успіхів у Вашій корисній праці!

З пошаною

Марія ЛОҐУШ, Монтреаль, Канада.

Дякую, дорога пані Лоґуш, за листа. Роздобути чеський переклад роману Івана Ле, було б варто. Я маю певен, що й сам автор про той переклад не знає.

У своїх довідках я користуюся даними Української Книжкової Палати , проголошеними у "Вітчизні", ч. і ч. 10 за 1953 рік. На жаль, російський окупант не дає нормально працювати навіть підрадянським науковим установам, то ті дані не можуть бути повними. Я, наприклад, певен, що "Роман Міжгір'я" не міг бути не перекладений узбецькою мовою, але в даних Української Книжкової Палати про це згадки нема, то я не згадую про це, бо не маю доказів.

Як буде змога дістати щось із творів Первомайського, то я Вам вишлю. П. ВОЛ.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю Вам 5.00 дол., 4.00 на віднову передплати, а 1.00 дол. на пресовий фонд журналу.

З пошаною до Вас

С. ВАСИЛЕНКО, Фенікс, Арізона, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Пробачте за спізнення висилки віднови передплати. Роблю це сьогодні. Шлю 3.50 на віднову, а 1.50 на розбудову Вашого цінного журналу.

Щасти Вам, Боже, у Вашій цінній праці!

З глибокою пошаною,

Митрофорний протоієрей, В. СЛЮЗАР, Монтреаль, Канада.

Пане Волиняк!

Прошу висилати "Соняшник" (адресу додаю), разом шлю 1.00 дол. на пресовий фонд.

Віра ЛІЩИНА, Торонто, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 8.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати, а 4.00 на розбудову чи на інші потреби.

З пошаною В. БОНДАР, Детройт, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю десять долярів, з яких на віднову передплати — 3.50, на книжки — 3.75, а 2.75 на пресовий фонд.

Ваш Юрій ГАВАЛЄШКА, Монтреаль, Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на пресовий фонд.

З пошаною

о. Б. ЯКОВЛЕВИЧ, Шіго, Саск., Канада.

Пане Волиняк!

Посилаю віднову передплати і один доляр на пресовий фонд.

З пошаною

М. НАЙДА, Лейквуд, Огайо, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплати, передплату на "Соняшник" для дочки і 1.00 дол. на "визвольний фонд" видавництва.

З пошаною

О. СКОП, Детройт, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Найперше щиро вітаю Вас із закінченням предового і важкого десятиліття. Бажаю Вам, щоб журнал итримав ще хоч стільки!

Не хочу на цю дату бути боржником. До мене риєднується і мій однопрізвищник — Степан Передеій. Отже, шлю цього разу 13.50, з них на віднову мо (точніш моєї дружини) передплати — 3.50, віднова (на ва роки) С. Передерія — 7.00 дол., а 3.00 дол. С. Передерій жертвує на покриття видатків висилання літератури дітям у Південну Америку: дивіться, що там треа: чи "Соняшник", чи підручники.

Своє зобов'язання перед "Новими Днями" ми з дружиною виконали. Бажаю дальших успіхів у праці!

З правдивою пошаною
І. ПЕРЕДЕРІЙ, Монтреаль, Канада.

Дякую дуже, пане Передерій Вам, а особливо пані ілі. Разом за цих пару місяців Ви дали 7 нових передплатників, а всього грошей через Ваші руки прийшло Новим Дням" 36.00 дол. Якби так зробив кожен монреальський читач, то тираж журналу посемерився б... а ба! Монтреаль — тугеньке місто! Навіть тепер, коли ще зроблено в Монтреалі кількома нашими читачами, Вашому місті без жодного перебільшення увосьмеро енше читачів, ніж у Торонті! Що ті Ваші монтреальці итають — Бог їх знає...

П. ВОЛ.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю поштового переказа на 7.50 ще за двох нових ередплатників (один на "Соняшник", а другий на Нові Дні").

З правдивою пошаною
Я. НОВОХАЦЬКИЙ, Чікаго, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 30.00 дол. З них зарахуйте за нас п'ятьох старих передплатників "Нових Днів" і "Соняшника" 23.00 олари, 4.00 за нового передплатника, адресу якого дано і від пані М. Зеленської 3.00 на пресовий фонд.

Всього найкращого!
А. ЕНҐЕЛЬ, Річмонд Гілл, США.

Шановний пане Волиняк!

Вибачте, що спізнилась з передплатою, але в цьому Ви завинили самі, бо минулого року я вислала відову в серпні, то Ви мене вилаяли майже... Та я жартую, звичайно.

Отже, прийміть сей "скромний дар" — поштовий ереказ на 10.00 дол., з них 4.00 дол. на віднову нашої ередплати, 2.50 на піврічну передплату для нового педплатника (може з цим так само пощастить, як і з ома іншими, себто: він привикне до журналу), а 3.50 на літературу для дітей у Південній Америці.

Будемо сподіватись, що Господь Бог допоможе Вам ий рік прожити без турбот та наклепів з боку Ваших рогів. Може вони, врешті, порозумнішають, або проо потомляться вести боротьбу з Вами.

Щиро вітаємо, бажаємо успіхів!

Анатолій та Ніна ВАСИЛЬЧЕНКИ,
Солт Лейк Сіті, Ута, США.

Вельмишановний пане редакторе!

Дозвольте й нам, членам відділу СУЖЕРО в м. Лаин приєднатися до численних привітань читачів та торів з нагоди десятирічного ювілею "Нових Днів" висловити Вам щиру подяку за невтомну працю у висвітленні злочинів московських комуністичних окупантів України.

Дякуємо Вам і за об'єктивне та історично правдиве висвітлення подій з часів визвольних змагань УНРеспубліки та її діячів, а також і за інформації (хоч Ви це робите й не дуже часто) з діяльности уряду УНР в екзилі.

Ваша десятирічна праця заслуговує великої подяки й похвали. Якби сьогодні не було "Нових Днів", то багато читачів не мали б прекрасного журналу, що 10 років інформує нас про життя нашого народу в Україні і у вільному світі. Висловлюємо Вам найкращі побажання в дальшій праці. Одночасно просимо прийняти нашу маленьку допомогу нашому журналові — 10.00 дол. на його розбудову.

Управа відділу СУЖЕРО в Лашін, Канада.
А. БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ, голова — А. ДЕСЯТНИК, секретар

Пане Волиняк!

Прийміть від мене 2.00 дол. на розбудову журналу з нагоди його десятиріччя.

З привітом М. ГНІДЬ, Торонто, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплат на "Нові Дні" й на "Соняшник" і додаю 2.00 доляри на розбудову.

У "Нових Днях" мені найбільше подобаються вірші та оповідання і репортажі. А що Ви, земляче, зуміли там зустрітися та ще й так порозмовляти "з людьми з того світу", то я розцінюю це так, що Ви без промаху попали декого з тих комісарів у самісіньке серце. За це Вам — слава!

Знайте, що я маю "Нові Дні" від першого до останнього числа і зберігаю їх з виключною старанністю.

"Борітеся — поборете!", як казав Т. Шевченко.

З пошаною до Вас
А. ДРЕГЕР, Прінц Джордж, Бр. Колумбія, Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

Вітаємо Вас із десятирічним ювілеєм Вашого видавництва. Ми горді за Вашу працю для добра українського загалу у вільному світі.

Бажаємо Вам багато успіхів, сил і витривалости для дальшої праці на культурній ниві!

ПЕДАГОГІЧНА РАДА ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ПОКРОВИ:
о. прот. Є. ЧИЖІВ
Голова Пед. Ради — проф. А. СТЕПОВИЙ
Учителі: Варвара РАДЧЕНКО, Віра НЕЧАЙ, Ольга ГУМЕНЮК, Надія ГРИЦИНА, Іван КОЗАЧОК.

Монтреаль, Канада, 23 січня 1960.

Дорогий пане Волиняк!

Шлю чека на 10.50 дол. і прошу висилати "Соняшник" для трьох нових передплатників, з яких два в Канаді, а третій у США (адреси додаю).

З пошаною
І. ДАНИЛЕНКО, Клементон, Н.-Дж., США.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю 9.00 дол., з них за нового передплатника п. Ф. Донченка 4.00 дол., 1.00 дол. п. Донченко дає на пресовий фонд, а 4.00 дол. на віднову моєї передплати.

Прошу повідомити, що потрібно для видання творів покійного Михайла Ситника? Може провести передплату на його збірку, та скільки б вона коштувала?

З пошаною
Валентина ЄРМОЛЕНКО, Міннеаполіс, США.

Вияснення у справі видання збірки поезій Михайла Сктника подані в цьому числі. РЕД.

Високошановний пане редакторе!

Щиро поздоровляю, бажаю успіхів! Шлю віднову передплати.

З пошаною
Олена ЧЕХІВСЬКА, Філядельфія, США.

Високоповажаний пане редакторе!

З нагоди десятиліття існуваання "Нових Днів" сердечно вітю Вас та бажаю успіхів у Вашій праці.

При цьому шлю 5.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати, а один доляр на розбудову.

З пошаною М. ДОРОШЕНКО, Нью-Йорк, США.

Дорогий Петре Кузьмовичу!

...Дуже мені подобалось Ваше вияснення у справі "Соняшника" ("Н. Дні", січень, 1960 р.). Воно добре й корисне з морального боку. Я не можу без обурення дивитись на тих "святих Миколаїв", що як опудала стоять по вітринах — пузатих з червоними обличчями, як у п'яниць. На таке святотатство й большевики спроможуться. Дуже люблю "Нові Дні" читати і читаю їх завжди із задоволенням.

З пошаною до Вас
Євгенія РОЗГІН, Централія, Ілл. ШСА,

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю передплату на "Нові Дні" і "Соняшник" для парафіяльної української школи при православній церкві в Дітройті.

З щирою пошаною до Вас
Олена ЛІСКІВСЬКА, Дітройт, США.

Микола ХИМИЧ

НІКОПОЛЬСЬКИЙ МАНҐАНОРУДНИЙ БАСЕЙН

(ПРОДОВЖЕННЯ ІЗ СІЧНЕВОГО ЧИСЛА)

4. **Покровська** дільниця. Рудний матеріял складається з паліаніту конкреційної будови та псиломелану землистої будови. Пересічна грубина пластів — 1,69 м. Рудна площа — 6 кв. км. Запас категорії В — 7,257.000 тонн. У рудах конкреційних (сирій) манґану 44.82%, а в рудах землистих — 31.78%, це в західній частині дільниці; а в східній манґану 30.94%. Збагачена руда має такі дані в %%:

	Вихід конц.	Манґану в ньому	Металу
I сорт	14.00	47.50	21.49
II сорт	29.00	42.30	39.65

Це найстарша дільниця, тут у 1886 році побудовано було першу рудню, але й досі вона не вибрана.

5. **Богданівська** дільниця. Грубина пласту — 2 м., збагачена руда має 39.10% манґану, площа — 6 кв. км. Дільниця не розвідана.

6. Дільниця біля колгоспу "**Червона Воля**". Грубина пласту — 1.28 м., манґану у збагаченій руді — 50%, площа — 4 кв. км., запас категорії С 24 млн. тонн. Дільниця мало розвідана.

7. Виступ до річки **Чортомлик**. Пласт — 1.7 м., площа — 3 кв. км., запас категорії С — 27 млн. тонн.

8. **Старозаводська** дільниця. Пересічна грубина пласту — 1.89 м., але часто доходить до 3.10 м., манґану у збагаченій руді — 40.41%, площа 14 кв. км., запас категорії С — 45 млн. тонн. Дільниця майже зовсім не розвідана і не вивчена.

9. Дільниця на **північному сході**. Рудна верства в середньому 2.3 м., манґану у збагаченій руді — 42.10%, площа — 18 кв. км., запас категорії С — 75 млн. тонн.

10. Рудний **острівець за залізницею**. Грубина верстви — 1.5 м., манґану у збагаченій руді — 39.44%, площа — 0.5 кв. км., запас категорії С — 1.5 млн. тонн.

11. Рудний **острівець за р. Чортомлик**. Рудна верства — 1.1 м., манґану у збагаченій руді — 36%, площа — 0.5 кв. км., запас — 1 млн. тонн.

Східне поле складається з чотирьох окремих родовищ, які в свою чергу діляться на окремі дільниці.

Перше родовище. Крайнє західне родовище східнього поля починається від балки Брея, іде в східньому напрямку до річки Велика Кам'янка, північна границя проходить на віддалі 1 км. від залізниці, а південна губиться в плавнях. Це родовище ділиться на три дільниці: Червоногригорівську, Тимашівську, Східньо-Максимівську.

Друге родовище лежить по обох боках річки Томаківки. Правобережна частина родовища ділиться на дві дільниці: Закам'янську та Городищенську; а лівобережна — це Миколаївська дільниця.

Третє родовище розташоване на лівому боці р. Томаківки і складається з трьох дільниць: Північно-Комінтернівської, Південно-східньої Мар'ївської та Мар'ївської.

Четверте родовище. Це крайнє східнє родовище поля і розміщене воно по обох боках річки Грушівки. Має воно три дільниці: Грушівську, Яковлівську, Божедарівську. Розглянемо кожну дільницю окремо.

Перше родовище:

1. Червоногригорівська дільниця. Найдосконаліше вивчена ще до 1917 р. і тоді експлуатувалася товариством "Піролюзіт", тепер майже вибрана. Руда лишилася тільки між селом та лиманом. Руда складається з піролюзіту і є високої якости. Умови для експлуатації досить тяжкі.

2. Тимашівська дільниця. Руда низькосортна, але лежить не глибоко і геологічні умови для видобутку добрі. Площа — 6.5 кв. км.

3.Східньо-Максимівська дільниця. Грубина пласту 3—5 м., руди конкреційної та землистої будови. Характеристика її така (у %%):

	концентр. Вихід	в ньому Манґану
сира руда		33.05
I сорт	17.3	47.99
II сорт	19.2	43.33
III сорт	19.4	36.21

З цього родовища значна частина руди йшла на експорт, відсоток манґану в ній доходив до 50.11%. Дільниця майже вибрана. Запас кат. В — 715.000 т., площа 2,5 кв. км.

Друге родовище:

1. Закам'янська дільниця. Пересічна грубина пласту — 2 м. Рудна верства лежить на нерівній кристалічній породі, що дуже утруднює та ускладнює видобуток. Руда тут низькосортна. Після збагачення одержують концентрат з такою кількістю манґану:

I сорт — 51-53%, II сорт — 37-39%, III сорт — 36-37%.

Родовище відкрито у 1932 році. Запас — 289.000 тонн, площа — 1.5 кв. км.

2. Городищенська дільниця. Вибране ще у 1910 році. Тут була найкраща руда в цілому Нікопольському басейні. Її тільки ще небагато лишилося біля с. Новоселки

3. Миколаївська дільниця. Це єдина дільниця району, де руда залягає правильними пластами і має грубину 5 м. Руда висококісна і складається з піролюзіту та паліаніту. Хоч у ній є багато піску та кварцових зерняг, але при промивці вони легко відділяються. Вихід концентрату — 7,63-30.01%, а манґану в ньому — 14,47-42%. Ділянка мало вивчена. Геологічні дані говорять за те, що вона далеко йде на схід і очевидно є з великим потенційним запасом руди. Вважають максимальні запаси на 51.640.000 тонн.

Третє родовище:

1. Північно-комінтернівська дільниця. Грубина рудної верстви 3.5-4 м., руда конкреційної та землистої будови і висококісна. Сира руда має 32.31% манґану, збагачена 50.22%, вихід концентрату 31.10%. Запас кат. А — 2.120.000 тонн. площа 4 кв. км. Між іншим, на шахті ч. 24 під манґановою рудою виявлено буре вугілля з грубиною пласта 2,6 метра.

3 і 4 Мар'ївські дільниці (обидві). Грубина рудної верстви — 2-2.5 м., а місцями доходить до 4 м. Руда складається з піролюзіту, рідше з псиломелану та ваду. Манґану у сирій руді — 30.22%, у збагаченій — 47.50%, вихід концентрату — 35,56 %. Площа — 5 кв. км. Запас руди в тоннах:

категорії А	**6.007.000**
категорії В	**15.852.000**
категорії С	**2.046.000**

До цієї дільниці відноситься і невеликий рудний острівець біля с. Грушівки (28,25 га) із запасом 589.000 тонн. Таким чином загальний запас — 24.494.000 тонн. У східньому напрямку границя його не визначена. Дільниця взагалі не вивчена.

Четверте родовище. Грушівська, Яковлівська та Божедарівська дільниці. Хоч це родовище й експлуатується уже давно, (до революції тут було дві великі рудні "Дагор" та "Провіданс"), одначе всі ці дільниці мало вивчені. Грубина рудної верстви — 0,9-4,2 м. і лежить вона на глибині 18-79 м. Манґану у сирій руді — 31.94%, а в збагаченій — 42.00%, вихід концентрату — 21.27%. Західня частина родовища (Грушівська дільниця) має ліпшу руду, а чим далі на схід тим руда є гіршої якости. Вважають, що запасів категорії С тут є 83.849.000 тонн. Площа — 17 кв. км.

Оцінка запасів манґанової руди визначається на 1933—34 рр. по-різному.

(Закінчення в черговому числі)

Докія Гуменна

Ж А Д О Б А

У цій книжці знайдете чотири оповідання, повні тремтіння самого життя. Вічні теми — приязнь, любов, кохання, родина — і несподівано-незвичайні ситуації.

Ціна книжки: 2 дол. 75 цент.

Замовлення й оплату надсилати на адресу:

"Slovo" c/o Ukrainian Institut of America

2 East 79 Street, New York 21, N. Y., U. S. A.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи

Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.

PHONE: EM 8-6602

ЗАМОВЛЯЙТЕ КНИЖКИ

А. Любченко — Щоденник. Ч. І	0.80
В. Стефаник — Вибране	0.35
П. Горотак — Дияболічні параболи	0.40
В. Чапленко — У нетрях Копет-Дагу	0.50
М. Івченко — Напоєні дні	0.30
А. Кащенко — Під Корсунем	0.60
П. Карпенко-Криниця — Підняті вітрила	0.40
Б. Олександрів — Мої дні	0.35
М. Гоголь — Сорочинський ярмарок	0.30
П. Волиняк — Земля кличе	0.25
П. Волиняк — Під Кизгуртом	0.20
О. Стороженко — Оповідання	0.35

Замовлення й гроші слати:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ontario.

УВАГА! УВАГА!

Уже є в продажу річники "Соняшника" не тільки за 1956—1957 рр., а й **за роки 1958—1959,** оправлені також в одну книжку, яка коштує лише 6.50 дол.

Замовляти в "Нових Днях".

НАЙКРАЩІ ПАТЕФОННІ ПЛАСТИНКИ ПО НАЙДЕШЕВШІЙ ЦІНІ

6 пластинок, за які ви нормально платите по 4.95 дол. за кожну, можете дістати в нас по 3.00 доляри:

1. Україна (хор "Думка" й київська капеля бандуристів)
2. Горлиця (пісні й танці)
3. Пісні й танці України, вид. І.
4. Пісні й танці України, вид. ІІ.
5. Метелиця (пісні й танці)
6. Пісні України

Усі пластинки великого розміру, "Лонґ плей", найкращі українські твори у виконанні найкращих мистецьких колективів і солістів з Києва, записані найкращими американськими звукозаписними фірмами.

Продаються **тільки** всі 6 разом за 18.00 дол.

Замовляти в "Нових Днях".

СПРАВЖНІ МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ З УКРАЇНИ

- Порцелянові фігурки
- Майолікові фігурки
- Різьби на дереві
- Вишивані сорочки та блюзки

UKRAINSKA KNYHA

962 Bloor St. W., Toronto, Ontario

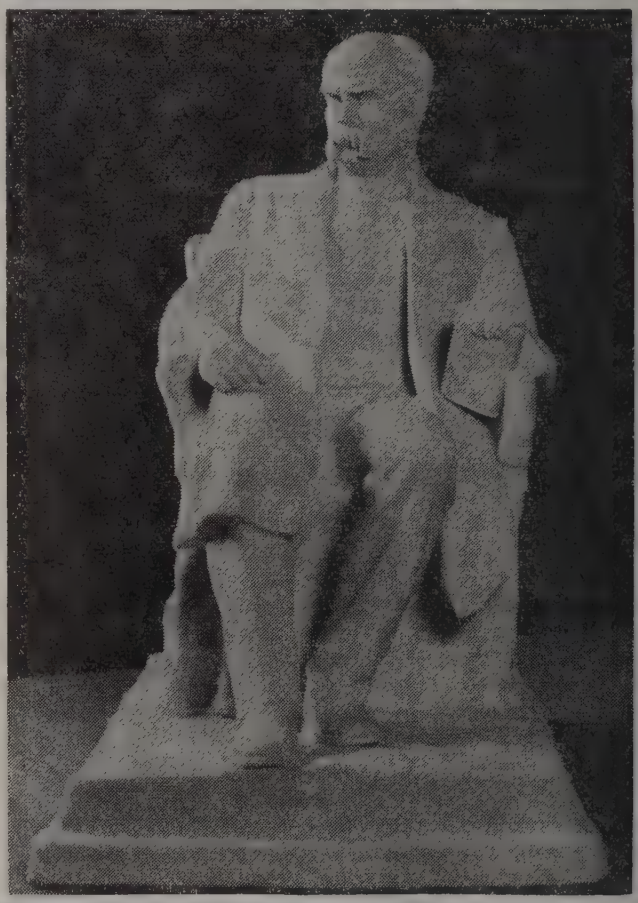

МИСТЕЦЬКЕ СТОВАРИШЕННЯ
КОЗУБ"
ДОМІВКА „ІВКИ"
ПРИ ВУЛ. Mc GILL 21
(БІЧНА YONGE БІЛЯ COLLEGE)

РІЧНІ ЗБОРИ "КОЗУБА"

Літературно-мистецьке стовариш-ення "Козуб" у Торонті відбуло вої річні збори. На голову втрете брано М. Голинського, а до упра-и П. Степа та А. Комарницького.

У річних звітах покаано активі-зацію "Козуба" в минулорічному сезоні і збори висловили подяку уступаючій управі М. Голинському, М. Ґаві та І. Дубилкові.

Роблячи підсумки року, управа розподілила заощаджені протягом року суми на такі потреби: на бу-дову пам'ятника Т. Шевченкові в Канаді 50.00 дол., на УНРаду — 25.00 дол., на висилку пачки матері світлої пам'яті поета Михайла Сит-ника — 50.00 дол., на пресовий фонд п'ятьох часописів, які інформували громадянство про працю "Козуба" протягом минулого року, по 7.00 дол. кожному разом — 35.00 дол. (В т. числі 7.00 дол. передано й "Новим Дням".)

Вечірки "Козуба" тепер відбуваються щоп'ятниці, на які управа за-прошує всіх, хто цікавиться украї-нською культурою.

ДЕЯКІ ВЕЧОРИ "КОЗУБА" ЗА ОСТАННІ ТИЖНІ

Вечори "Козуба" відбуваються кожної п'ятниці. Нова управа на чолі з відомим сп'ваком Михайлом Голинським намагається їх урізно-манітнити, щоб дати гостям не тіль-ки літературу, а й музику, спогади, доповіді тощо.

19 січня відбувся досить цікавий авторський вечір письменника Іва-на Боднарчука, вступне слово про якого зробив П. Степ. Твори чита-ли: Зіна Семенюк, Дмитро Романик і сам автор. В обговоренні взяли участь члени "Козуба" і гості.

5 лютого відбувся вокальний ве-чір. Співали Ірина Дольницька, П. Черняк та П. Бубела. Акомпаніюва-ла Іраїда Черняк.

Одною з найцікавіших козубівсь-ких п'ятниць була п'ятниця 19 лю-того: проф. Д. Кислиця перед біль-шою, ніж звичайно, публікою зро-бив доповідь на тему "Преса, радіо, телебачення і ми".

Доповідач проаналізував стан на-шої преси в Україні і на еміґрації, особливо детально розглянув емі-ґраційну пресу, а також докладно з'я-сував стан українських секцій в "Голосі Канади" та в "Голосі Аме-рики".

Доповідь викликала жваве заці-кавлення слухачів — було цілий ряд запитань, а потім відбулися дискусійні виступи і заключне сло-во доповідача.

26 лютого відбувся вечір поетки Лідії Чорнобицької. Кілька слів про авторку сказав М. Ґава, віддаючи оцінку і аналізу творів, як він сам висловився, літераторам, які потім справді добре його доповнили.

Твори читали: Валя Літвінова, С. Ґурко, Віра Ворскло, Віра Бобовсь-ка та М. Ґава.

Відновіть передплату, не че-каючи на пригадку. Якщо не хо-чете більше передплачувати, то повідомте про це.

Watson's

КРІС Х КРОС
Пат. 1945
ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ ТА ХЛОПЦІВ
КОРОТКІ ПІДШТАНЦІ
Спеціяльно спроєктовані
Для лагідної підтримки — вигідний, елястичний поясок, патентований "Крис Х Крос" перед-док, що сам закрива-ється, роблять гладкий, вшитий до міри, вигляд.
Вироблені з добро-якісної, чесаної бавовни. Носяться довго, легко перуть-ся, не вимагають прасування. Джерзі до комплету.

15-W-0

АПРОБОВАНІ

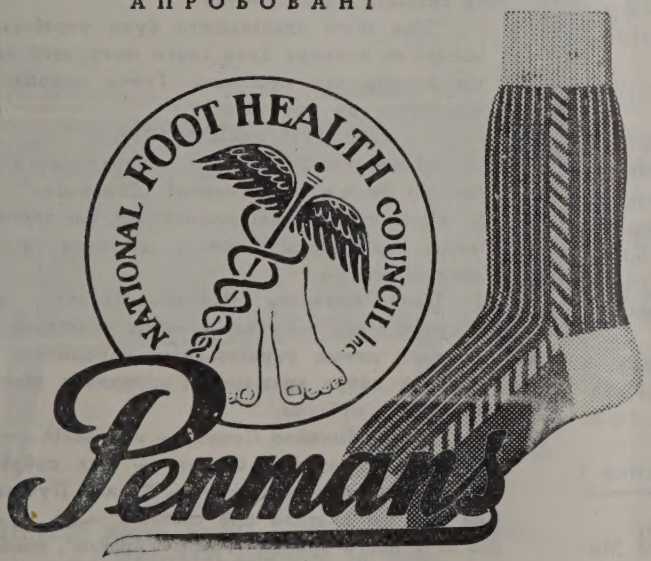

ПАТЕНТОВАНІ
ДВОПІДОШОВНІ
ШКАРПЕТКИ

5-11-0

ОГЛЯД ПРЕСИ

ЗРАЗОК "ТОЛЕРАНТНОСТИ", "БРАТОЛЮБІЯ" І "СОБОРНОСТИ"...

У нью-йоркському "Прометеї" від 31. 12. 1959 р. вміщено статтю д-ра Яра Славутича "Про нові методи навчання української мови". До статті додано такий красномовний вступ автора:

> "Від Автора. Ця стаття друкувалася вже тричі, але завжди у викривленому вигляді. Редактор меткого "Вільного слова", добувши статтю контрабандним шляхом від Об'єднання Педагогів (за це треба хвалити), скоротив її без порозуміння з автором (за це треба гудити), зокрема викинув згадку про підручники Петра Волиняка, і позамінював деякі нормативні слова на діялектні. "Свобода" повелася обережніше: змінила тільки правопис географічних назв, пристосувавши його до свого "американського" жаргону, але також вилучила "богопротивного" Петра Волиняка. Найбільшої шкоди завдав статті редактор "Українського народного слова", який поспіль попсував правопис ("англійський", географія", "Мінхен" і т. п.) і навіть безбожно змінив назву мого підручника з КОНВЕРЗЕЙШЕНЕЛ ЮКРЕЙНІЄН на КОНВЕНШЕНЕЛ ЮКРЕЙНІЄН. У зв'язку з цим я одержав листа від одного читача, який слушно запитує: "Чому ви вчите за нормативним правописом, а пишете по газетах за "галицьким"? Це ж фарисейство!" Це обвинувачення змушує мене звернутися з проханням до "Прометея" надрукувати статтю в такому вигляді, як подав її автор".

Яку ж таку "контрреволюцію" написáв д-р Яр Славутич, яка на смерть перелякала "соборних" редакторів? Тільки оце речення:

> "Досі не було відповідних підручників для такого навчання, хоч усе видане ред. Петром Волиняком стоїть на три голови вище за безпорадні, з погляду чистоти української фразеології, американські видання для українських шкіл".

Оце і все. Читачі ж наші самі вміють читати й мислити.

Тепер пару слів з приводу самої проблеми навчання, про яку д-р Яр Славутич просить висловитись.

Ваші міркування дуже правильні, підручник, на мою думку, добрий. Та Ви не враховуєте одного моменту, яким нехтувати не можна. У нас, особливо у Канаді і США, є дві категорії можливих учнів: ті, яким наша мова вже чужа, і ті, яким вона ще рідна (у нас у Канаді таких дуже багато!).

Для перших надається тільки Ваш підручник, а для другої категорії мусить бути нормальний підручник, бо навчання за Вашим підручником гальмуватиме поступ учнів.

Відси логічно виникає потреба застосування і двох метод навчання української мови — рідної чужої (це ж і для найліпших фахівців відомі істи ни). Це мають вирішувати фахівці (у шкіл них педагогічних радах), а дискусія у пресі, де п шуть усі, хто хоче і що хоче, справі тільки пошк дить. Самі бачите, що зробили в газетах з Ваш статті і чим (доцільністю чи "соборністю") кер ються редактори.

Вибачте, але фахівець мусить себе шанувати інакше перестане бути фахівцем. От, наприкла буквар Вагилевича, складений за т. зв. методо "цілих слів", яка можлива лиш в застосуванні д навчання такої мови, як англійська, а **ніколи** д української, подається нам, як найновіший здоб ток педагогічної науки. Ми ж з Вами прекрасн знаємо, що більшовики, які колись наосліп хват лися за все американське, були застосували й ці вибачте за вираз, "модерну методу", але вже яки 35 років тому відкинули її...

Не дивуйтесь, що дискутувати з приводу Ваш статті на еміграції сьогодні неможливо, бо... нем нуче прийшлось би пояснювати "істини", що кож на мова мусить мати іншу методику навчання. Хт ж до цього принизиться?..

Петро Волиняк

РОЗШУКИ

Гейка Миколу з дружиною Галею та сином Миколою розшукують їх куми Жиділаєви Михайло та Настя.

Хто б знав їх адресу (чи вони самі) — просимо повідомити на адресу:
P. Sirenko, 960 12-th Ave. Lashine, Que. Canada.

НЕПРИСТОЙНИЙ ОБМАН СВОЇХ ЖЕ ЧИТАЧІВ

Як і в більшості університетів Канади, так і в З хідньоонтарійському університеті (Лондон, Онтаріо, К нада) є український студентський клюб. 30 січня ц. р цей клюб улаштував український концерт. Запроси кількох співаків із групи "Розвага" з Торонта і танцю вальну групу МУН "Чайка" з Гамільтону.

Виступ наших артистів мав чималий успіх, слух чів було коло 300 осіб (українців та з інших націй), у були вдоволені, місцева газета "Лондон фрі прес" числі від 1 лютого ц. р. вмістила довшу рецензію, якій дуже позитивно оцінено і сам концерт, і украї ський студентський клюб. Не всіх виконавців у тій г зеті згадано, бо коли пишеться рецензія про цілу груп то часто й неможливо всіх згадати.

Про співаків написано так:

> **"Хоч пісні здебільшого були українські, слу хачеві не конечно було знати мову, щоб одержат приємність від програми. Гарно виконана пісн перекладу не потребує.**

ВИСТУП КОЛОРАТУРИ

Визначним був виступ колоратурного сопран Наталії Баумш у виконанні "Соловейка". Трелі її голосі певні і такі реалістичні, що авдиторія н могла стриматись і почала плескати ще пере кінцем номера.

Пані Антоніна Піддубна-Лисенко, колишн оперова зірка з Києва, а тепер учителька співу Торонті, двома українськими народними піснями зробила добре враження ("викликала шепіт заде волення") публіки.

Тенор Михайло Сеник, — колишній лондонец а тепер мешканець Ошави, — був добре сприй нятий, проспівавши арію з "Тоски" Пуччіні".

Оце все, що сказано про співаків.

Що ж з цього зробив "Томін України", який у чис лі від 27 лютого, пишучи про цей концерт, "цитує своїм читачам рецензію "Лондон Фрі Прес"?

А ось подивіться і порівняйте:

> **Ось замітки місцевої газети "Лондон Фр Прес": Пані Піддубна-Лисенко, бувша оперов**

співачка з Києва, а тепер учителька співу в Торонті, своїм співом викликала задовільне враження на публіку.

— Виконання "Соловейка" кольоратурним сопрано Наталі Баумш було вповні реалістичне і тому публіка аплодувала ще перед закінченням пісні.

— Михайло Сеник, до речі, колишній мешканець Лондону, своїм ліричним голосом милував публіку, зокрема виконуючи італійську мелодію Пуччіні з опери "Тоска".

— З задоволенням приймала публіка оплесками виступи пані Марії Луцької і панни Валентини Забажан. Хоча пісні були здебільша українські, ви не потребували знати мову, щоб оцінити програму. Добре виконана музика не потребує перекладача, — писала згадана газета.

Нас дивує, що "Гомін України" робить такі "переклади", знаючи, що в Лондоні є читачі не тільки "Гомону України", а й читачі "Нових Днів", і що ці останні завжди в таких випадках пришлють у редакцію "Нових Днів" обидві вирізки...

"Гомін України", звичайно, міг додати все що хотів, але для чого це робити від імені чужої газети? Щоб помогти деяким співакам? Ні, цим він їм робить тільки кривду.

Звертаємо увагу також управі українського студентського клюбу в Лондоні, що в чужу пресу треба давати тільки правильні відомості, бо неправдивими даними ви часом осмішуєте співаків, яким ви хочете допомогти. Ми ніколи не повіримо, що пані А. Піддубна сама сказала, що вона "оперова зірка з Києва", бо вона в Києві взагалі не співала (вчилась і співала в Харкові), консерваторію закінчила перед війною і взагалі ніякою "зіркою" вдома не була. Врешті, А. Піддубна солідна людина і такої "реклями" не потребує і ми певні, що це їй дуже неприємно.

Щоб наші читачі самі впевнились, що "Гомін України" недозволено обманює своїх читачів, друкуємо фотостат із рецензії "Лондон Фрі Прес" — нехай буде точно й чесно до кінця, щоб сумнівів ні в кого не було, бо вважаємо, що такі випадки не роблять чести нашій пресі.

While the songs were mostly Ukrainian you didn't have to know the language to appreciate the program. Music well sung needs no interpreter.

Coloratura Performance

Outstanding was the performance by coloratura soprano Natalia Baymsh in her presentation of "Soloveyko" or "nightingale." The thrills in her voice were unmistakable and so realistic the audience couldn't hold their applause until the end of the number.

Mrs. Antonia Pidybna-Hysenko, a former opera star in Kiev and now a singing teacher in Toronto brought out murmurs of appreciation from the audience when she sang two Ukrainian folk songs.

Tenor Mike Senyk, formerly of London and now living in Oshawa, was well received singing Puccini's "E Lecevan Le Stelle" from Tosca.

But while the singing might be termed the main course, the dessert was undoubtedly the dancers.

With red boot, blue pantaloons, multi-colored skirts and blouses, the youthful dancers made a striking picture on stage. And the part that brought the most reaction from the audience was the strenuous kozak, or sabre dance.

ВЕЛИКА МЕБЛЬОВА КРАМНИЦЯ БУРЛАКОВА

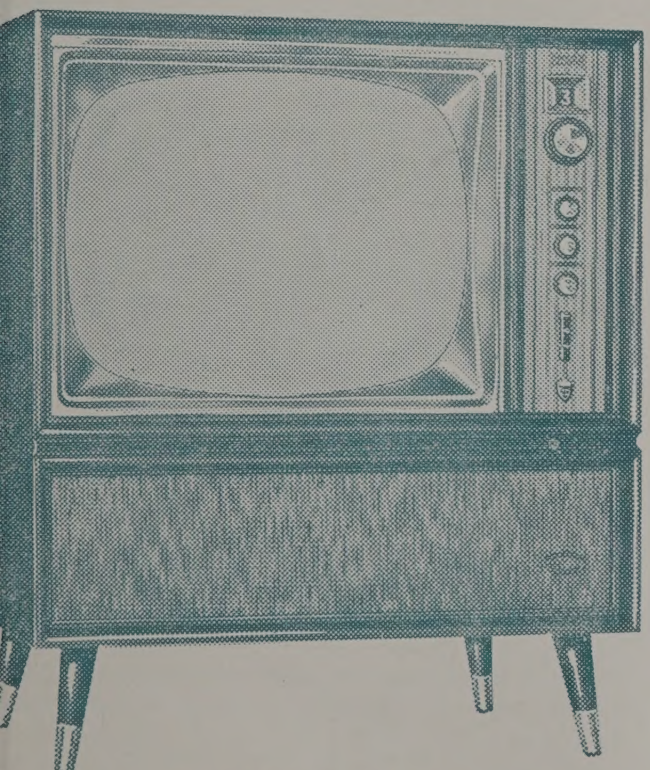

ROGERS MAJESTIC

Великий вибір хатніх і конторських меблів.
Електричні прилади та інше.
Читачам "Нових Днів" — спеціяльна увага і знижка.
BURLACOFF'S FURNITURE
619 Queen St. W.
Toronto, Canada.
Tel. EM 8-6812

„ТЕЛЕФОН"

КОЛЬОРОВА,
БАГАТОІЛЮСТРОВАНА,
НА ДОБРОМУ ПАПЕРІ,
ВЕЛИКОГО ФОРМАТУ
Автор — Іван БАГРЯНИЙ
Набувати в усіх представництвах та в кольпортерів "Українських вістей" і замовляти безпосередньо у Видавництві "Українські вісті".

Ціна одного примірника:
в США й Канаді — 2 ам. доляри, в Англії — 12 шіл., в Австралії — 14 шіл., в Німеччині — 4 нм. (В інших країнах згідно раніших цін).
Видавництво "УКРАЇНА"

UNIVERSAL HEATING

ТОРОНТО

УСІ ВИДИ ОПАЛЕННЯ:
Повітряне,
Водяне,
Парове.
Помпи та ойл борнери
Ремонт різноманітних огрівальних апаратів.
У разі потреби телефонуйте на телефони:
LE 4-8041 або EM 6-4863

Mr. M. Bazan 122
5255 N. Normandy Ave
Chicago 34, Ill.
U.S.A.

Одна із серії нотаток про працю уряду Онтаріо.

Hon. James N. Allan

ОНТАРІО ВЕДЕ ПЕРЕД У РОСТІ КРАЇНИ

Онтарійське Міністерство Економіки аналізує та публікує інформації про програму і політику уряду, про економічний і соціяльний ріст і розвиток провінції. Історія Онтаріо повоєнного розвитку є захоплююча і має здорові основи. Ось декілька ілюстрацій:

НАСЕЛЕННЯ: — Сьогодні населення Онтаріо зросло поверх 6.000.000. Річний приріст за останню декаду становить в середньому 157.000. Приріст є далеко більший, ніж у цілій Канаді, і вдвічі більший, ніж у США.

ІМІГРАЦІЯ: — З-поміж 1.900.000 іміґрантів, що прибули до Канади в останніх п'ятнадцяти роках, — приблизно 1.000.000, або понад 52% поселилися в Онтаріо.

ДОХІД: — Річний прибуток на особу в Онтаріо є на 20% вищий, ніж пересічно в Канаді.

ЖИТЛОБУДІВНИЦТВО: — Останнього року приблизно 53.000 мешкальних одиниць, коло 38% усього мешканевого будівництва Канади, було побудовано в Онтаріо.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ: — Онтарійське Гайдро видало коло 2 мільярди капіталовкладу на будову впродовж повоєнних років, збільшуючи потужність електро-енергії більше, як чотирикратно — до 7.4 мільйонів кінських сил.

ВИРОБНИЦТВО: — Онтаріо видає більше як 50% продукції всієї Канади.

ГІРНИЦТВО: — Онтаріо, провідна гірнича провінція, видобуло в 1959 році мінералів вартости — 963 мільйони дол. — понад 40% крайової продукції.

ХЛІБОРОБСТВО: — Провідна ділянка — хліборобство, забезпечує наших фармерів найвищим готівковим прибутком у Канаді.

ЛІСНИЦТВО: — Величезні прибуткові лісні простори Онтаріо — 170.000 квадратових миль, постачають 1/3 виробу целюльози й паперу Канади.

ІНВЕСТИЦІЇ: — Біля 28 мільярдів інвестовано в розбудову Онтаріо впродовж повоєнного періоду.

ONTARIO DEPARTMENT OF ECONOMICS

Hon. James N. Allan,
TREASURER OF ONTARIO

Hon. Leslie M. Frost, Q.C., LL.D.
PRIME MINISTER